

Brüssel, 14. juuni 2021
(OR. en)

9732/21

Institutsioonidevaheline
dokument:
2020/0360(COD)

ENER 276
TRANS 392
RELEX 547
ECOFIN 595
ENV 423
CODEC 883
IA 116

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	11. juuni 2021
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	9411/21
Komisjoni dok nr:	14088/21 + ADD 1 - ADD 5
Teema:	Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse üleeuroopalise energiataristu suunised ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013 - Üldine lähenemisviis (11. juuni 2021)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu üldine lähenemisviis eelnimetatud ettepaneku suhtes, mille nõukogu võttis vastu oma 3801. istungil (transport, telekommunikatsioon ja energeetika) 11. juunil 2021.

Üldises lähenemisviisis määratakse kindlaks nõukogu esialgne seisukoht kõnealuse ettepaneku suhtes ning see on aluseks ettevalmistustele, mida tehakse läbirääkimiste pidamiseks Euroopa Parlamendiga.

Muudatused võrreldes komisjoni ettepanekuga on esitatud **paksus kirjas** ja väljajäetud tekst on tähistatud nurksulgudega [].

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

1. Käesoleva määrusega kehtestatakse suunised selliste I lisas sätestatud esmatähtsate üleeuroopalise energiataristu koridoride ja alade (edaspidi „esmatähtsad energiataristikoridorid ja -alad“) õigeaegse arendamise ja koostalitlusvõime jaoks, mis aitavad saavutada liidu 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärke ning 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärki **ning tagada ühendused, energiajulgeolek, turgude ja süsteemide lõimimine ja konkurentsivõime kõigi liikmesriikide jaoks, [] samuti taskukohase hinnaga energia kodumajapidamistele ja ettevõtetele.**
2. Käesoleva määrusega:
 - a) määratakse kindlaks esmatähtsate koridoride ja alade loomiseks vajalikud ühishuviprojektid, mis kuuluvad II lisas sätestatud [] energiataristikategooriatesse (edaspidi „energiataristikategooriad“);
 - b) käsitletakse vastastikust huvi pakkuvate projektide kindlaksmääramist;**
 - c) hõlbustatakse ühishuviprojektide **ja vastastikust huvi pakkuvate projektide** õigeaegset elluviimist, lihtsustades, paremini kooskõlastades ja kiirendades loamenetlusi ning suurendades **läbipaistvust ja** üldsuse osalemist;

- d) sätestatakse normid [] kulude piiriülese jaotamise ja riskidega seotud stiimulite kohta ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide puhul;
- e) määratakse kindlaks ühishuviprojektide **ja vastastikust huvi pakkuvate projektide** abikõlblikkuse tingimused **ja kriteeriumid** liidu rahalise abi saamiseks.

[] (endine punkt e jäeti välja)

Artikkel 2

Mõisted

Lisaks mõistetele Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2009/73/EÜ, (EL) 2018/2001¹ ja (EL) 2019/944 ning määrustes (EÜ) nr 715/2009 [] ja (EL) 2019/943 kasutatakse käesolevas määruses järgmisi mõisteid:

- (1) „energiataristu“ – füüsilised seadmed või rajatised, mis kuuluvad energiataristukategooriate alla ning asuvad liidus ja ühendavad liitu ja üht või mitut kolmandat riiki;
- (2) „tervikotsus“ – liikmesriigi asutuse või asutuste, välja arvatud kohtute tehtud [] otsus või otsuste kogum, millega määratakse kindlaks, kas projektiarendajal on luba ehitada ühishuviprojekti **või vastastikkust huvi pakkuva projekti** elluviimiseks vajalik energiataristu, andes talle võimaluse alustada või hankida ja alustada vajalikke ehitustöid („ehitamisvalmis staatus“), ilma et see piiraks otsuste tegemist halduskorras edasikaebuste menetlemisel;
- (3) „projekt“ – üks või mitu energiataristukategooriasse kuuluvat liini, torustikku, rajatist, seadet või paigaldist;

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, ELT L 328, 21.12.2018, lk 82.

- (4) „ühishuviprojekt“ – projekt, mis on **vajalik** [] I lisas sätestatud esmatähtsate energiataristukoridoride ja -alade loomiseks ning mis kuulub artiklis 3 osutatud ühishuviprojektide liidu loendisse, **ja/või II lisas esitatud projektid, mis on välja töötatud ebasoodsas olukorras olevates, vähem ühendatud, äärepoolsemates, äärepoolseimates või eraldatud piirkondades, näiteks saartel, kus need toetavad innovatiivseid ja muid lahendusi, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki ning millel on vastavalt käesolevas määruses sätestatud kriteeriumitele märkimisväärne positiivne mõju ELi energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisele;**
- (5) „vastastikust huvi pakkuv projekt“ – projekt, mida edendab vähemalt üks liikmesriik koostöös kolmandate riikidega otseselt mõjutatud riikide valitsuste toetuskirjade alusel, milles väljendatakse toetust projektile, või muu mittesiduva kokkuleppe alusel [] II lisas esitatud energiataristukategooriate raames ning mis aitab märkimisväärselt kaasa liidu üldiste energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisele, nagu on osutatud artikli 1 lõikes 1, ning mis kuulub artiklis 3 osutatud liidu projektide loendisse;
- (6) „energiataristu kitsaskoht“ – ülekandevõimsuse piiratusest, sealhulgas taristu puudumisest tingitud energiasüsteemi füüsiliste energiavoogude piirang;
- (7) „projektiarendaja“ – üks järgmistest:
- a) ülekandevõrguettevõtja, jaotusvõrguettevõtja või muu ettevõtja või investor, kes töötab välja ühishuviprojekti **või vastastikust huvi pakkuva projekti;**
 - b) juhul kui tegemist on mitme ülekandevõrguettevõtja, jaotusvõrguettevõtja või muu ettevõtja või investori või nende rühmaga, siis nendevahelise lepinguga määratud, kohaldatava siseriikliku õiguse kohane õigusvõimeline üksus, kellel on õigus võtta lepingupoolte nimel õiguslikult siduvaid kohustusi ja varalist vastutust;

- (8) „arukas elektrivõrk“ – elektrivõrk, kus võrguettevõtja saab digitaalselt jälgida [] **või aktiivselt kontrollida** võrguga ühendatud kasutajate **konkreetses tegevust**, ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad (IKT) suhtlemiseks seotud võrguettevõtjate, tootjate, tarbijate ja/või tootvate tarbijatega, et edastada **või jaotada** elektrit säästval, kulutõhusal ja turvalisel viisil;
- (9) „arukas gaasivõrk“ – gaasivõrk, mis kasutab uuenduslikke digilahendusi **või muid** lahendusi, et lõimida kulutõhusal viisil arvukad vähese CO₂-heitega ja **eelkõige taastuvad** gaasiallikad vastavalt tarbijate vajadustele ja gaasi kvaliteedinõuetele, et vähendada asjaomase gaasitarbimise CO₂ jalajälge, võimaldada taastuvate ja vähese CO₂-heitega gaaside osakaalu suurendamist ning luua sidemeid teiste energiakandjate ja sektoritega, **sealhulgas teha vajalikke füüsilisi uuendusi vähese CO₂-heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside integreerimiseks**;
- (10) „uue kasutusotstarbe andmine“ – olemasoleva maagaasitaristu füüsiline ajakohastamine **puhta vesiniku eriotstarbeliseks kasutamiseks** [] ;
- []
- (11) „pädevad asutused[]“ – asutused, kes on siseriikliku õiguse kohaselt pädevad väljastama eri lubasid ja tegevuslubasid, mis on seotud kinnisvara, sealhulgas energiataristu planeerimise, projekteerimise ja ehitamisega;
- (12) „tööd“ – koostisosade, süsteemide ja teenuste, sh tarkvara ostmine, tarnimine ja kasutuselevõtmine ning projektiga seotud arendus-, ehitus- ja paigaldustegevus, paigaldiste vastuvõtmine ning projekti käivitamine;

- (13) „uuringud“ – projekti rakendamise ettevalmistamiseks vajalik tegevus, nt ettevalmistavad, teostatavus- ja hindamisuuringud, katsed ning kinnitavad uuringud, sh tarkvara, ning kõik muud tehnilised toetusmeetmed, sh eeltööd projekti määratlemiseks ja väljaarendamiseks ning selle rahastamise üle otsustamiseks, nt asjaomaseid asukohti käsitleva eelteabe kogumine ning finantspaketi ettevalmistamine;
- (14) „riigi reguleeriv asutus“ – direktiivi 2009/73/EÜ artikli 39 lõike 1 või direktiivi (EL) 2019/944 artikli 57 lõike 1 kohaselt määratud riigi reguleeriv asutus;
- (15) „käikulaskmine“ – valmisenhitatud projekti toimivaks muutmise protsess;
- (16) „[] **asjaomased** riigi reguleerivad asutused“ – nende liikmesriikide reguleerivad asutused, [] **kus projekt läbi viiakse või kes osalevad märkimisväärse positiivse mõjuga projekti kulude piiriüleses jagamises;**
- (17) „kliimamuutustega kohanemine“ – protsess, mis tagab energiataristu vastupanuvõime kliimamuutuste võimalikele kahjulikele mõjudele kliimatundlikkuse ja -riski hindamise kaudu, sealhulgas asjakohaste kohanemismeetmete abil;
- []
- []
- (18) „konkureerivad projektid“ – projektid, mis käsitlevad täielikult või osaliselt sama tuvastatud taristulünka või piirkondlikku taristuvajadust.

II PEATÜKK

ÜHISHUVIPROJEKTID JA VASTASTIKUST HUVI PAKKUVAD PROJEKTID

Artikkel 3

Ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide liidu loend

1. Luuakse piirkondlikud rühmad (edaspidi „rühmad“) vastavalt III lisa 1. jaole. Rühmade koosseis põhineb igal esmatähtsal koridoril ja alal ja selle vastaval geograafilistel katvusel, mis on sätestatud I lisa. Rühmades kuulub otsustuspädevus üksnes liikmesriikidele ja komisjonile ning sel eesmärgil viidatakse neile kui rühma otsuseid tegevale organile.

Piirkondlike rühmade otsuste tegemine põhineb konsensusel.

[]

2. Iga rühm kehtestab oma kodukorra, võttes arvesse III lisa sätteid.
3. Iga rühma otsuseid tegev organ võtab vastu III lisa 2. jaos sätestatud menetluse kohaselt koostatud piirkondliku loendi **ühishuviprojektidest ja vastastikust huvi pakkuvatest projektidest**, [] iga projekti panuse esmatähtsate energiataristukoridoride ja -alade loomisesse ning selle, kuidas projektid vastavad artiklis 4 sätestatud kriteeriumidele. []

Piirkondliku loendi koostamisel:

- a) iga üksik ühishuviprojekti ettepanek peab saama heakskiidu riikidelt, kelle territooriumiga on see projekt seotud; kui mõni riik nõusolekut ei anna, esitab ta asjaomasele rühmale sellekohased põhjendused;

b) võtab rühm arvesse komisjoni soovitusi, mille eesmärk on hoida ühishuviprojektide **ja vastastikust huvi pakkuvate projektide** koguarv hallatavates piirides.

4. Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 172 teisele lõigule antakse komisjonile õigus võtta kooskõlas käesoleva määruse artikliga **20** [] vastu delegeeritud õigusakte, et koostada liidu loend (**sealhulgas kavandatavate ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide kohta**).

Talle antud õiguse teostamisel tagab komisjon liidu loendi koostamise iga kahe aasta järel, võttes aluseks III lisa 1. jao punkti 2 kohaselt rühmade otsuseid tegevate organite poolt käesoleva artikli lõikes 3 osutatud menetluse järgi koostatud piirkondlikud loendid.

Käesoleva määruse kohane esimene liidu loend võetakse vastu hiljemalt 30. novembriks 2023.

5. Komisjon **nõustab iga rühma otsuseid tegevat organit kavandatavate ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide piirkondlike loendite vastuvõtmisel**, et []:

- a) tagada, et sellesse võetakse üksnes need projektid, mis vastavad artiklis 4 osutatud kriteeriumidele;
- b) tagada piirkondadevaheline sidusus, võttes arvesse Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööameti (edaspidi „koostööamet“) seisukohta, millele on osutatud III lisa 2. jao punktis 12;
- c) võtta arvesse liikmesriikide arvamused, millele on osutatud III lisa 2. jao punktis 9;
- d) püüda jätta liidu loendi ühishuviprojektide arv hallatavatesse piiridesse.

6. Käesoleva artikli lõike 4 kohaselt liidu loendisse võetud II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e sätestatud energiataristukategooriate ühishuviprojektid saavad määruse (EL) 2019/943 artikli 34 [] kohaste vastavate piirkondlike investeerimiskavade ning direktiivi (EL) 2019/944 artikli 51 [] kohaste vastavate riiklike kümneaastaste võrgu arengukavade ning asjakohasel juhul muude riiklike taristukavade lahutamatuks osaks. Sellistele projektidele antakse kõikides nimetatud kavades suurim võimalik prioriteet. Käesolevat lõiget ei kohaldata **konkureerivate projektide suhtes, nende projektide suhtes, mis ei ole saavutanud piisavat küpsusastet, et teha projektipõhine kulude-tulude analüüs vastavalt III lisa 2. jao punkti 1 alapunktile c**, ega vastastikust huvi pakkuvate projektide suhtes.

II PEATÜKK

ÜHISHUVIPROJEKTID JA VASTASTIKUST HUVI PAKKUVAD PROJEKTID

Artikkel 4

Ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide kriteeriumid

1. Ühishuviprojektid peavad vastama järgmistele üldistele kriteeriumidele:
 - a) projekt on vajalik vähemalt ühe esmatahtsa energiataristukoridori ja -ala jaoks;
 - b) projektist saadav üldine kasu, mida hinnatakse lõikes 3 esitatud vastavate erikriteeriumide põhjal, on sellega kaasnevatest kuludest suurem, ka pikemas perspektiivis;
 - c) projekt vastab vähemalt ühele järgmisele kriteeriumile:
 - i) hõlmab vähemalt kahte liikmesriiki, ületades otseselt **või kaudselt (kolmanda riigi kaudu)** kahe või enama liikmesriigi piire;
 - ii) asub ühe liikmesriigi territooriumil, **kas siis sisemaal või avamerel**, ning sel on IV lisa punktis 1 sätestatud oluline piiriülene mõju.
 - iii) **asub saartel, mis ei ole piisavalt ühendatud üleeuroopaliste energiavõrkudega, mis on väikesed ühendatud süsteemid või eraldatud süsteemid vastavalt direktiivile 2019/944, ning aitab märkimisväärselt kaasa saare energiasüsteemi ja liidu CO₂-heite vähendamise eesmärkidele ning selle territooriumi kestlikkusele, kus see asub, toetades uuenduslikke ja muid lahendusi, mis hõlmavad vähemalt kahte liikmesriiki.**

2. Vastastikust huvi pakkuvad projektid peavad vastama järgmistele üldistele kriteeriumidele:

- a) projekt aitab märkimisväärselt kaasa **artikli 1 lõikes 1 sätestatud liidu kliima- ja energiaeesmärkide** ning kolmanda riigi eesmärkide saavutamisele ning säästvusele, sealhulgas taastuvenergia võrku lõimimise kaudu ja taastuvenergia ülekannete **ja jaotamise** kaudu suurimatesse tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse;
- b) projektist saadav potentsiaalne üldine kasu, mida hinnatakse **Euroopa tasandil []** kooskõlas lõikes 3 esitatud vastavate erikriteeriumidega, on sellega kaasnevatest kuludest suurem, ka pikemas perspektiivis;
- c) projekt asub vähemalt ühe liikmesriigi territooriumil ja vähemalt ühe kolmanda riigi territooriumil ning sel on IV lisa punktis 2 sätestatud oluline piiriülene mõju;
- d) **liikmesriigi** territooriumil asuva osa puhul on projekt kooskõlas direktiividega 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944, kui see kuulub II lisa punktides 1 ja 3 kirjeldatud taristukategooriatesse;
- e) asjaomane kolmas riik või asjaomased kolmandad riigid on [] lähendanud **poliitilist raamistikku**, et toetada liidu üldisi poliitikaeesmärke, eelkõige selleks, et tagada:
 - i) hästi toimiv energia siseturg;
 - ii) koostööl ja solidaarsusel põhinev energiavarustuse kindlus;
 - iii) energiasüsteem, sealhulgas tootmine, ülekandmine ja jaotamine **kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamise suunas []** kooskõlas Pariisi kokkuleppe ja liidu kliimaeesmärkidega; ning eelkõige süsinikdioksiidi lekke vältimine;

- f) asjaomane kolmas riik või asjaomased kolmandad riigid toetavad projekti prioriteetsust, nagu on sätestatud artiklis 7, ning kohustuvad järgima sarnast ajakava kiirendatud rakendamiseks ning muid poliitika- ja regulatiivseid toetusmeetmeid, mida kohaldatakse liidus ühishuviprojektide suhtes.

3. Konkreetsetesse energiataristukategooriatesse kuuluvate ühishuviprojektide suhtes kohaldatakse järgmisi erikriteeriume:

- a) II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate elektri ülekandmise, **jaotamise** ja salvestamise projektide puhul peab projekt oluliselt kaasa aitama säästvusele, lõimides võrku taastuvenergia ning kandes taastuvenergia üle **või jaotades** seda peamistesse tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse, ning vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:
- i) turgude lõimimine, sealhulgas vähemalt ühe liikmesriigi **energiasüsteemi** eraldatuse lõpetamine ning energiataristu kitsaskohtade vähendamine; konkurents, **koostalitlusvõime** ja süsteemi paindlikkus;
 - ii) energiavarustuskindlus, sealhulgas koostalitlusvõime, süsteemi paindlikkuse, küberturvalisuse, sobivate ühenduste ja süsteemi kindla ja usaldusväärse talitluse kaudu;
- b) II lisa punkti 1 alapunktis d sätestatud energiataristukategooriasse kuuluvate arukate elektrivõrkude projektide puhul peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa säästvusele taastuvenergia võrku lõimimise kaudu ning vähemalt kahe järgmise erikriteeriumi täitmisele:
- i) energiavarustuskindlus, elektri ülekande ja jaotuse tõhusus ja koostalitlus võrgu igapäevatöös, ülekoormuse vältimine ning võrgu kasutajate lõimimine ja kaasamine;

- ii) turgude lõimimine, sealhulgas tõhusa süsteemi toimimise ja võrkudevaheliste ühenduste kasutamise kaudu;
 - iii) võrguturve, paindlikkus ja varustamise kvaliteet, sealhulgas suurema innovatsiooni kasutuselevõtu kaudu tasakaalustamise, küberturvalisuse, seire, süsteemi kontrolli ja vigade parandamise valdkonnas;
 - iv) **aruka energiasüsteemide lõimimise hõlbustamine ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega ning nõudlusreageeringu võimaldamine.**
- c) II lisa punktis 5 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate CO₂ transpordi projektide puhul annab projekt olulise panuse kõigi alljärgnevate erikriteeriumide täitmisesse:
- i) vältida CO₂-heidet, säilitades samal ajal energiavarustuskindluse;
 - ii) suurendada süsinikdioksiidi transpordi vastupanuvõimet ja kindlust;
 - iii) kasutada ressursse tõhusalt, võimaldades mitmete CO₂ allikate ja säilitamiskohtade ühendamist ühise taristu kaudu ning vähendades keskkonnakoormust ja -riske.
- d) II lisa punktis 3 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate vesinikuprojektide puhul peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa säästvusele, sealhulgas vähendades kasvuhoonegaaside heidet, edendades **saastevaba või vähese CO₂-heitega vesiniku kasutuselevõttu, pöörates erilist tähelepanu taastuvallikatest toodetud vesinikule, [] ning toetades muutuvat taastuvenergia tootmist, pakkudes paindlikkuse ja/või salvestamise lahendusi.** Lisaks peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:

- i) turu lõimimine, sealhulgas ühendades liikmesriikide olemasolevad või tekkivad vesinikuvõrgud või airates muul viisil kaasa kogu liitu hõlmava vesiniku transpordi ja hoiustamise võrgu tekkele, ning ühendatud süsteemide koostalitlusvõime tagamine;
 - ii) energiavarustuskindlus ja paindlikkus, sealhulgas asjakohaste ühenduste ning süsteemi turvalise ja usaldusväärse käitamise hõlbustamise kaudu;
 - iii) konkurents, sealhulgas võimaldades läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil juurdepääsu mitmele tarneallikale ja võrgu kasutajatele.
- e) II lisa punktis 4 sätestatud kategooriasse kuuluvate elektrolüüsiseadmete puhul peab projekt aitama märkimisväärselt täita kõiki järgmisi erikriteeriume:
- i) säästvus, sealhulgas kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine ja saastevaba **või vähese CO₂-heitega** vesiniku, **eelkõige taastuvallikatest toodetud** vesiniku kasutuselevõtu tõhustamine;
 - ii) energiavarustuskindlus, sealhulgas airates kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele või pakkudes salvestus- ja/või paindlikkuslahendusi, nagu nõudlusreageering ja tasakaalustamisteenused;
 - iii) **võimaldada selliseid paindlikke teenuseid nagu tarbimiskaja ja salvestamine, hõlbustades energiaspektori arukat lõimimist ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega;**
- f) II lisa punktis 2 sätestatud energiataristu kategooriasse kuuluvate arukate gaasivõrkude projektide puhul peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa säästvusele, [] **tagades mitmesuguste [...] vähese CO₂-heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud** gaaside, näiteks biometaan või saastevaba vesiniku lõimimise gaasi jaotus-, ülekande- **ja salvestussüsteemi**, [] et vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Lisaks peab projekt aitama märkimisväärselt kaasa vähemalt ühe järgmise erikriteeriumi täitmisele:

- i) võrguturve ja tarnekvaliteet, parandades gaasi ülekandmise ja jaotamise tõhusust ja koostalitlusvõimet võrgu igapäevases toimimises, muu hulgas tegeledes uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõtu abil probleemidega, mis tulenevad erineva kvaliteediga gaaside sisestamisest, ning küberturvalisusest tulenevate probleemidega;
 - ii) turu toimimine ja klienditeenused;
 - iii) aruka energiasüsteemide loomise hõlbustamine ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega ning nõudlusreageeringu võimaldamine.
4. II lisa punktides 1–5 [] sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate projektide puhul hinnatakse käesoleva artikli lõikes 3 loetletud kriteeriumide täitmist kooskõlas IV lisa punktides 3–8 [] sätestatud näitajatega.
5. Et hõlbustada kõigi selliste projektide hindamist, mis võivad osutuda ühishuviprojektidena abikõlblikuks ja piirkondlikku loendisse võtmiseks sobivaks, hindab iga rühm läbipaistvalt ja objektiivselt iga projekti panust ühe ja sama esmatähtsa koridori või ala loomisse. Iga rühma hindamismeetodite aluseks tuleb võtta kogupanus lõikes 3 osutatud kriteeriumide täitmisel. Selle hindamise põhjal koostatakse projektide järjestus rühmasiseseks kasutamiseks. Piirkondlikus ja liidu loendis projekte ei järjestata, samuti ei kasutata järjestamist mingil muul eesmärgil peale selle, mida on kirjeldatud III lisa 2. ja punktis 13 [].

Projektide hindamisel võtab iga rühm nõuetekohaselt arvesse:

- a) iga kavandatud projekti kiireloomulisust, et saavutada liidu **energia- ja kliimaeesmärgid**, [] turgude lõimimine, konkurentsivõime, säästvus ning varustuskindlus;
- b) seda, kuivõrd projekt täiendab teisi kavandatud projekte;
- c) kavandatud projektide puhul, mis on sel ajal ühishuviprojektid, projekti rakendamise edenemist ning selle vastavust aruande- ja läbipaistvuskohustustele.

II lisa punkti 1 alapunktis d ja punktis 2 sätestatud energiataristukategooriatesse kuuluvate arukate elektrivõrkude ja arukate gaasivõrkude projektide puhul koostatakse paremusjärjestus projektidele, mis mõjutavad sama kahte liikmesriiki, ning võetakse nõuetekohaselt arvesse ka projekti mõjuväljas olevate kasutajate arvu, aastast energiatarbimist ning mittedispetšjuhitavate võimsustega toodetud energia osa nende kasutajate piirkonnas.

Artikkel 5

Rakendamine ja seire

1. Projektiarendajad koostavad **liidu loendis esitatud** [] projektide rakenduskava, mis sisaldab ka ajakava alljärgneva jaoks:
 - a) teostatavus- ja projekteerimisuuringud, sealhulgas seoses kliimamuutustega kohanemise ja keskkonnavalaste õigusaktide ning põhimõtte „Ära tee olulist kahju“ järgimisega [];
 - b) heakskiidu saamine riigi reguleerivalt asutuselt või muult asjaomaselt asutuselt;
 - c) ehitamine ja käikulaskmine;
 - d) artikli 10 lõike 5 punktis b osutatud loamenetluse ajakava.
2. Ülekandevõrguettevõtjad, jaotusvõrguettevõtjad ja muud ettevõtjad teevad omavahel koostööd, et hõlbustada oma piirkonna ühishuviprojektide arendamist.
3. Koostööamet ja asjaomased rühmad jälgivad ühishuviprojektide rakendamisel tehtavaid edusamme ning annavad vajaduse korral soovitusi ühishuviprojektide rakendamise hõlbustamiseks. Rühmad võivad paluda anda endale kooskõlas lõigetega 4, 5 ja 6 täiendavat teavet, korraldada koosolekuid asjakohaste pooltega ning paluda komisjonil kontrollida esitatud teavet kohapeal.

4. Projektiarendaja esitab iga artikli 3 kohaselt ühishuviprojekti liidu loendisse võtmisele järgneva aasta 31. detsembriks aastaaruande kõikide II lisa punktides 1–5 [] sätestatud kategooriatesse kuuluvate projektide kohta artiklis 8 osutatud pädevale asutusele.

See aruanne sisaldab järgmisi üksikasju:

- a) projekti arendamisel, ehitustööde tegemisel ja käikulaskmisel saavutatud edusammud, eelkõige seoses loamenetluse ja nõuandemenetlustega; samuti keskkonnavalaste õigusaktide järgimine põhimõttel, et projekt ei kahjustaks oluliselt keskkonda, ning kliimamuutustega kohanemiseks võetud meetmed;
- b) asjakohasel juhul rakenduskavaga võrreldes täheldatud viivitus, sellise viivituse põhjused ja muud kogetud raskused;
- c) asjakohasel juhul läbivaadatud kava, mille abil lahendada viivitusega seotud probleemid.

5. [] Iga aasta veebruari lõpuks, mis järgneb aastale, mil projektiarendaja esitas käesoleva artikli lõikes 4 osutatud aruande, esitavad artiklis 8 osutatud pädevad asutused [] vastavale rühmale käesoleva artikli lõikes 4 osutatud aruande, millele on lisatud teave nende territooriumil paiknevate ühishuviprojektide arengujärgu ja asjakohasel juhul projektide elluviimisel loamenetluses tekkinud viivituste ning nende põhjuste kohta. Pädevate asutuste panus aruandesse peab olema selgelt sellisena märgitud ja koostatud ilma projektiarendajate esitatud teksti muutmata.
6. Iga aasta 30. aprilliks, mil tuleks vastu võtta uus liidu loend, esitab koostööamet rühmadele riikide reguleerivate asutuste pädevusse kuuluvate ühishuviprojektide kohta koondaruande, milles hinnatakse saavutatud edusamme ning antakse asjakohasel juhul soovitusi viivitusest ja kogetud raskustest ülesaamiseks. Samuti hinnatakse konsolideeritud aruandes kooskõlas määruse (EL) 2019/942 artikliga 5 kogu liitu hõlmava võrgu arengukavade järjepidevat rakendamist esmatähtsate energiataristukoridoride ja -alade suhtes.

7. Kui ühishuviprojekti käikulaskmine on rakenduskavaga võrreldes hilineanud ja seda muudel põhjustel kui projektiarendajast sõltumatud kaalukad põhjused, kohaldatakse järgmisi meetmeid:
- a) niivõrd, kui direktiivi (EL) 2019/944 artikli 51 lõike 7 punktides a, b või c ning direktiivi 2009/73/EÜ artikli 22 lõike 7 punktides a, b või c osutatud meetmed on vastavate riiklike õigusaktide alusel kohaldatavad, tagavad riikide reguleerivad asutused investeeringute tegemise;
 - b) kui punktis a ette nähtud riikide reguleerivate asutuste meetmed ei ole kohaldatavad, valib projektiarendaja projekti osaliseks või täielikuks rahastamiseks või valmishitamiseks kolmanda isiku. Projektiarendaja astub vastavad sammud enne seda, kui viivitus võrreldes rakenduskavas ettenähtud käikulaskmise kuupäevaga ületab kahte aastat;
 - c) kui vastavalt punktile b kolmandat isikut ei valita, võib liikmesriik, või kui liikmesriik on nii ette näinud, siis riigi reguleeriv asutus määrata kahe kuu jooksul punktis b osutatud tähtaja möödumisest projekti rahastamiseks või ehitamiseks kolmanda isiku, millega projektiarendajal tuleb nõustuda;
 - d) kui viivitus võrreldes rakenduskavas ettenähtud käikulaskmise kuupäevaga ületab kahte aastat ja kahte kuud, võib komisjon asjaomaste liikmesriikide nõusolekul ja täielikus koostöös nendega algatada projektikonkursi, mis on avatud kõigile kolmandatele isikutele, kes on suutelised olema projektiarendajad, et projekt vastavalt kokkulepitud ajakavale valmis ehitada;
 - e) kui kohaldatakse punkti c või d, annab võrguettevõtja, kelle piirkonnas investeering tehakse, rakendavatele ettevõtjatele või investoritele või kolmandale isikule kogu investeeringu realiseerimiseks vajaliku teabe, ühendab uued rajatised ülekandevõrku **või, kui see on kohaldatav, jaotusvõrku** ning annab üldiselt oma parima, et hõlbustada investeeringu rakendamist ning ühishuviprojekti kindlat, usaldusväärset ja tõhusat tööd ning hooldust.

8. Ühishuviprojekti võib liidu loendist artikli 3 lõikes 4 sätestatud korras välja jätta, kui selle nimetatud loendisse võtmine põhines ebaõigel teabel, mis oli loendisse võtmisel määrav asjaolu või kui projekt ei vasta liidu õigusele.
9. Liidu loendist välja jäetud projektid kaotavad kõik käesoleva määruse alusel ühishuviprojekti staatusega seonduvad õigused ja kohustused.

[]

10. Käesolev artikkel ei mõjuta finantsabi, mille liit on ühishuviprojektile enne selle liidu loendist väljajätmist andnud.

Artikkel 6

Euroopa koordinaatorid

1. Kui ühishuviprojekti rakendamisel tekivad olulised raskused, võib komisjon kokkuleppel asjaomaste liikmesriikidega määrata projektile kuni üheks aastaks Euroopa koordinaatori, kelle ametiaega võib pikendada kaks korda.
2. Euroopa koordinaator:
 - a) edendab projekte, mille Euroopa koordinaatoriks ta on määratud, ning piiriülest dialoogi projektiarendajate ja kõikide asjaomaste sidusrühmade vahel;
 - b) aitab vajadust mööda kõiki pooli asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimisel ja projekti jaoks vajalike lubade saamisel;
 - c) asjakohasel juhul nõustab projektiarendajaid projekti rahastamise küsimuses;

- d) tagab, et asjaomased liikmesriigid pakuvad projekti ettevalmistamiseks ja rakendamiseks asjakohast tuge ja strateegilist suunamist;
 - e) esitab komisjonile igal aastal ja asjakohasel juhul oma volituste lõppemisel aruande projekti edenemise kohta ning raskuste ja takistuste kohta, mis võivad tõenäoliselt lükata projekti käikulaskmise kuupäeva oluliselt edasi. Komisjon edastab aruande Euroopa Parlamendile ja asjaomastele rühmadele.
- 3. Euroopa koordinaator valitakse kogemuste põhjal, mis tal on seoses asjaomase projektiga määratud konkreetsete ülesannetega.
 - 4. Euroopa koordinaatori määramise otsuses täpsustatakse tema pädevus, volituste kestus, konkreetsed ülesanded ja vastavad tähtajad ning metoodika, mida tal tuleb järgida. Koordineerimise ulatus on proportsionaalne projekti keerukuse ja hinnangulise maksumusega.
 - 5. Asjaomased liikmesriigid teevad Euroopa koordinaatoriga täielikku koostööd, kui ta täidab lõigetes 2 ja 4 osutatud ülesandeid.

III PEATÜKK

LOA ANDMINE JA ÜLDSUSE OSALEMINE

Artikkel 7

Liidu loendi projektide prioriteetne staatus []

1. Liidu loendi vastuvõtmisega määratakse loamenetluses tehtavate otsuste jaoks kindlaks, et kõnealused projektid on energiapoliitika seisukohast vajalikud, ilma et see mõjutaks projekti täpset asukohta, trassi või tehnoloogiat. **Käesolevat lõiget ei kohaldata konkureerivate projektide suhtes ega nende projektide suhtes, mis ei ole saavutanud piisavat küpsusastet, et teha projektipõhine kulude-tulude analüüs vastavalt III lisa 2. jao punkti 1 alapunktile c.**
2. Et tagada ühishuviprojektidega seotud taotlusedokumentide tõhus menetlemine, kindlustavad projektiarendajad ja kõik asjaomased ametiasutused dokumentide võimalikult kiire läbivaatamise **kooskõlas siseriikliku ja liidu õigusega.**
3. Ilma et see piiraks liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmist, antakse juhul, kui kõnealune staatus on siseriiklikus õiguses ette nähtud, ühishuviprojektidele riikliku tähtsuse poolest kõrgeim võimalik staatus ja neid käsitatakse asjakohaselt ka loamenetlustes, ning kui siseriiklik õigus seda ette näeb, siis ka ruumilisel planeerimisel, sealhulgas keskkonnamõju hindamisega seonduvatel juhtudel, asjaomase energiataristu liigi suhtes kohaldatavas siseriiklikus õiguses sellise käsitamise kohta sätestatud viisil.
4. Kõiki vaidluste lahendamise menetlusi, kohtuvaidlusi, edasikaebusi ja õiguskaitsevahendeid, mis on seotud ühishuviprojektidega siseriiklikes kohtutes või vaekogudes, sealhulgas vahendus- või vahekohtumenetlused, kui need on siseriiklikus õiguses ette nähtud, käsitletakse kiireloomulisena **vastavalt sellele, kas ja millises ulatuses on siseriiklikus õiguses selline kiirmenetlus ette nähtud. []**

5. Liikmesriigid hindavad – võttes nõuetekohaselt arvesse komisjoni olemasolevaid suuniseid ühishuviprojektide keskkonnamõju hindamise menetluste ühtlustamise kohta –, milliseid seadusandlikke ja muid meetmeid on vaja, et ühtlustada keskkonnamõju hindamise menetlusi ja tagada nende ühtne kohaldamine, ning teavitavad tulemusest komisjoni.
6. Liikmesriigid võtavad [1. septembriks 2022] lõike 5 kohaselt kindlaksmääratud mitteseadusandlikud meetmed.
7. Liikmesriigid võtavad [1. jaanuariks 2023] lõike 5 kohaselt kindlaksmääratud seadusandlikud meetmed. Need meetmed ei mõjuta liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmist.
8. **Kui kõik kõnealustes direktiivides sätestatud tingimused seoses direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõikes 4 ja direktiivi 2000/60/EÜ artikli 4 lõikes 7 käsitletud keskkonnamõjuga on täidetud, käsitatakse ühishuviprojekte energiapoliitika seisukohast avalikus huvis olevana ning neid võib käsitada ülekaaluka avaliku huviga projektidena.**

Kui direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt on vajalik komisjoni arvamus, tagavad komisjon ja käesoleva määruse artiklis 9 osutatud pädev asutus, et otsus projekti ülekaalukas avalikus huvis olemise kohta tehakse käesoleva määruse artikli 10 lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul. **Käesolevat lõiget ei kohaldata konkureerivate projektide suhtes ega nende projektide suhtes, mis ei ole saavutanud piisavat küpsusastet, et teha projektipõhine kulude-tulude analüüs vastavalt III lisa 2. jao punkti 1 alapunktile c.**

Loamenetluse korraldus

1. Iga liikmesriik ajakohastab hiljemalt [1. jaanuariks 2022] vajaduse korral ühe riigi pädeva asutuse nimetamise, kelle ülesanne on hõlbustada ja koordineerida ühishuviprojektide loamenetlust.
2. Lõikes 1 nimetatud pädeva asutuse pädevuse ja/või ülesanded võib teatava ühishuviprojekti või projektide kategooria suhtes teisele asutusele delegeerida või teisel asutusel neid täita lasta järgmistel tingimustel:
 - a) pädev asutus teavitab komisjoni delegeerimisest ja pädev asutus või projektiarendaja avaldab teabe artikli 9 lõikes 7 osutatud veebisaidil;
 - b) iga ühishuviprojekti eest vastutab ainult üks asutus, kes on projektiarendaja jaoks ühtne kontaktpunkt menetluses, mille lõpptulemus on tervikotsus asjaomase ühishuviprojekti kohta, ning kes koordineerib kõigi asjaomaste dokumentide ja asjaomase teabe esitamist.

Pädevale asutusele võib jääda õigus kehtestada tähtaegu, ilma et see mõjutaks artiklis 10 kehtestatud tähtaegu.

3. Ilma et see piiraks **siseriiklikust**, rahvusvahelisest ja liidu õigusest tulenevate asjaomaste nõuete täitmist, hõlbustab pädev asutus tervikotsuse tegemist, **nagu on määratletud artikli 2 lõikes 2.** [] Tervikotsus tehakse artikli 10 lõigetes 1 ja 2 nimetatud tähtaja jooksul ühe alljärgneva süsteemi kohaselt.
 - (a) lõimitud süsteem : pädev asutus teeb tervikotsuse, mis on ainus seadusega ettenähtud loamenetluse tulemusel tehtav õiguslikult siduv otsus. Muud projektiga seotud asutused võivad kooskõlas siseriikliku õigusega esitada menetluse raames oma seisukohad, mida pädev asutus peab arvesse võtma.

- (b) koordineeritud süsteem : tervikotsus hõlmab mitut õiguslikult siduvat üksikotsust, mille on teinud mitu asjaomast asutust, keda koordineerib pädev asutus. Pädev asutus võib moodustada töörühma, milles on esindatud kõik asjaomased asutused ning kes vastavalt artikli 10 lõike 5 [] punktile b koostab loamenetluse ajakava, ja ta jälgib ja koordineerib selle täitmist. Kui see on siseriikliku õigusega kooskõlas ja ilma et see piiraks artikli 10 kohaselt kehtestatud tähtaegade kohaldamist, määrab pädev asutus teiste asjaomaste asutustega konsulteerides igal üksikjuhul mõistliku tähtaja üksikotsuste tegemiseks. Pädev asutus võib teha muu asjaomase riigi tasandi asutuse eest üksikotsuse, kui kõnealune asutus ei ole tähtaja jooksul otsust teinud ja viivitus ei ole piisavalt põhjendatud; või kui siseriiklikus õiguses on nii sätestatud ja niivõrd kui see on liidu õigusega kooskõlas, võib pädev asutus juhul, kui teine asjaomane riigi asutus ei ole projekti ei heaks kiitnud ega tagasi lükanud, lugeda, et kõnealune asutus ei ole tähtaegselt otsust teinud. Kui siseriiklikus õiguses on nii sätestatud, võib pädev asutus jätta teise riigi tasandi asutuse üksikotsuse arvesse võtmata, kui seda ei ole tema arvates asjaomase riigi tasandi asutuse esitatud tõenditega piisavalt põhjendatud; seda tehes tagab pädev asutus, et järgitakse rahvusvahelisest ja liidu õigusest tulenevaid asjaomaseid nõudeid, ning põhjendab oma otsust nõuetekohaselt;

- (c) koostöösüsteem : pädev asutus koordineerib tervikotsuse tegemist. Kui see on siseriikliku õigusega kooskõlas ja ilma et see piiraks artikli 10 kohaselt kehtestatud tähtaegade kohaldamist, määrab pädev asutus teiste asjaomaste asutustega konsulteerides igal üksikjuhul mõistliku tähtaja üksikotsuste tegemiseks. Pädev asutus kontrollib, kas asjaomased asutused peavad tähtaegadest kinni.

Kui see on kohaldatav, võivad liikmesriigid kasutada alternatiivseid süsteeme vastavalt siseriiklikule õigusele, kui asjaomane süsteem aitab kaasa tervikotsuse tõhusamale ja õigeaegsele väljaandmisele. Liikmesriigid esitavad komisjonile selle võimaluse kohta vastava põhjenduse.

Asjaomaste asutuste pädevuse võiks lisada kooskõlas artikli 8 lõikega 1 määratud riigi tasandi pädeva asutuse pädevusse või nad säilitaksid teataval määral oma sõltumatu pädevuse kooskõlas vastava lubade andmise süsteemiga, mille liikmesriik on valinud kooskõlas käesoleva lõikega, et hõlbustada tervikotsuse tegemist ja teha vastavalt koostööd riigi pädeva asutusega.

Kui asjaomane asutus arvab, et ta ei saa üksikotsust ettenähtud tähtaja jooksul teha, teavitab kõnealune asutus sellest viivitamata pädevat asutust, põhjendades nõuetekohaselt viivitust. Seejärel kehtestab pädev asutus üksikotsuse tegemiseks uue tähtaja, järgides seejuures artiklis 10 kehtestatud tähtaegu.

Kavandamis- ja loamenetluste puhul võivad liikmesriigid oma riigi erisusi silmas pidades valida oma menetluste hõlbustamiseks ja kooskõlastamiseks esimese lõigu punktides a, b ja c osutatud kolme süsteemi hulgast ühe, mis on kõige tulemuslikum. Koostöösüsteemi valimise korral teatab liikmesriik komisjonile selle valimise põhjused.

4. Maismaa ja avamere ühishuviprojektidele võivad liikmesriigid kohaldada lõikes 3 sätestatud eri süsteeme.
5. Kui ühishuviprojekti kohta tuleb teha otsuseid kahes või enamas liikmesriigis, võtavad vastavad pädevad asutused kõik vajalikud meetmed, et kindlustada tulemuslik ja tõhus koostöö **ja teabevahetus** [], sealhulgas artikli 10 lõikes 5 osutatud etappide järgimisel. Liikmesriigid püüavad ette näha ühismenetlused, eelkõige keskkonnamõju hindamiseks.

[]

Artikkel 9

Läbipaistvus ja üldsuse osalemine

1. Liikmesriik või pädev asutus avaldab **vajaduse korral** koostöös teiste asjaomaste asutustega [1. maiks 2023] ühishuviprojektide loamenetluse ajakohastatud käsiraamatu, mis sisaldab vähemalt VI lisa punktis 1 täpsustatud teavet. Käsiraamat ei ole õiguslikult siduv, kuid selles võidakse viidata asjakohastele õigusnormidele või neid tsiteerida. **Kui see on asjakohane, võivad** [] riigi pädevad asutused koordineerida tegevust ja püüda oma menetluskäsiraamatu väljatöötamisel luua koostoimet naaberriikidega.
2. Ilma et see piiraks keskkonnaõigusest ja Århusi ja Espoo konventsioonist ning liidu asjakohasest õigusest tulenevate nõuete kohaldamist, järgivad kõik loamenetluses osalejad üldsuse osalemise põhimõtteid, mis on sätestatud VI lisa punktis 3.

3. Kolme kuu pikkuse soovitusliku tähtaja jooksul alates loamenetluse alustamisest vastavalt artikli 10 lõike 1 punktile a koostab projektiarendaja üldsuse osalemise kontseptsiooni ja esitab selle pädevale asutusele, järgides seejuures lõikes 1 osutatud käsiraamatus kirjeldatud menetlust ja VI lisa sätestatud suuniseid. Pädev asutus taotleb üldsuse osalemise kontseptsiooni muutmist või kiidab selle heaks kolme kuu jooksul alates selle saamisest. Seejuures võtab pädev asutus arvesse igasugust enne loamenetluse algust toimunud üldsuse osalemist ja üldsusega konsulteerimist, niivõrd kui selline osalemine ja konsulteerimine vastas käesoleva artikli nõuetele.

Kui projektiarendaja kavatseb teha heakskiidetud kontseptsiooni olulisi muudatusi, teatab ta sellest pädevale asutusele. Sellisel juhul võib pädev asutus nõuda muudatuste tegemist.

4. Enne lõplike ja täielike taotlusdokumentide esitamist pädevale asutusele vastavalt artikli 10 lõike 1 punktile a korraldab projektiarendaja või – kui see on ette nähtud siseriikliku õigusega – pädev asutus, vähemalt ühe avaliku konsultatsiooni, kui see ei ole siseriikliku õigusega kohaste samaväärsete või rangemate normidega juba nõutud. See avalik konsultatsioon ei keela teha mis tahes avalikke konsultatsioone, mis tuleb vastavalt direktiivi 2011/92/EL artikli 6 lõikele 2 korraldada pärast teostusloa taotluse esitamist. Avaliku konsultatsiooni käigus teavitatakse VI lisa punkti 3 alapunktis a osutatud sidusrühmi projektist selle algetapis ning aidatakse välja selgitada kõige sobivam asukoht või trajektoor, võttes projekti puhul arvesse ka **kõiki liidu ja siseriikliku õiguse kohaselt asjakohaseid mõjusid** ja taotlusdokumentides käsitletavaid asjaomaseid küsimusi. Avalik konsultatsioon peab vastama VI lisa punktis 5 sätestatud miinimumnõuetele. **Ilma et see piiraks liikmesriikide menetlus- ja läbipaistvusnormide kohaldamist**, avaldab projektiarendaja käesoleva artikli lõikes 7 osutatud veebisaidil aruande selle kohta, kuidas avalikel konsultatsioonidel väljendatud arvamusi arvesse võeti, näidates ära, milliseid muudatusi tehti seoses projekti asukoha, trajektoori ja ülesehitusega, või põhjendades, miks selliseid arvamusi arvesse ei võetud.

Projektiarendaja koostab aruande, milles võtab kokku taotlusedokumentide esitamisele eelnenud üldsuse osalemise tulemused, kaasa arvatud enne loamenetluse algust toimunud tegevused.

Projektiarendaja esitab esimeses ja teises lõigus osutatud aruanded koos taotlusedokumentidega pädevale asutusele. Tervikotsuses võetakse nõuetekohaselt arvesse nende aruannete tulemusi.

5. Vähemalt kaht liikmesriiki hõlmavate piiriüleste projektide korral toimub igas asjakohases liikmesriigis lõike 4 kohane avalik konsultatsioon hiljemalt kahe kuu jooksul alates esimese avaliku konsultatsiooni algatamisest.
6. Kui projektil on tõenäoliselt oluline piiriülene mõju ühes või mitmes naaberliikmesriigis, st kui kohaldatakse direktiivi 2011/92/EL artiklit 7 ja Espoo konventsiooni, tehakse asjakohane teave kättesaadavaks asjaomaste naaberliikmesriikide pädevale asutusele. Kõnealuste naaberliikmesriikide pädev asutus teatab, asjakohasel juhul teavitamismenetlust kasutades, kas tema või mõni teine asjakohane asutus soovivad osaleda asjakohastes avalikes konsultatsioonides.
7. Projektiarendaja loob ühishuviprojekti käsitlevat asjakohast teavet sisaldava, projektile pühendatud veebisaidi, mis seotakse komisjoni veebisaidi ja artiklis 22 osutatud läbipaistvusplatvormiga ning mis vastab VI lisa punktis 6 sätestatud nõuetele, ning ta ajakohastab seda korrapäraselt. Tundlikku äriteavet käsitatakse konfidentsiaalsena.

Projektiarendajad avaldavad asjakohast teavet ka muude sobivate avalike teabekanalite kaudu.

Loamenetluse kestus ja läbiviimine

1. Loamenetlus toimub kahes osas:

- a) eeltaotlusmenetlus hõlmab ajavahemikku loamenetluse algusest kuni esitatud taotlusedokumentide heakskiitmiseni pädeva asutuse poolt ning selle soovituslik kestus on kaks aastat. **Vajaduse korral võivad liikmesriigid kehtestada varasema tähtaja. Sellisel juhul ei ületa eeltaotlusmenetlus liikmesriigi kehtestatud tähtaega. Liikmesriigid võivad otsustada, et eeltaotlusmenetlus on väiksemate projektide puhul vabatahtlik.**

Eeltaotlusmenetlus hõlmab vajaduse korral projektiarendajate keskkonnaaruannete, sealhulgas kliimamuutustega kohanemise dokumentide koostamist.

Loamenetluse alustamiseks teatavad projektiarendajad asjaomaste liikmesriikide pädevale asutusele projektist kirjalikult ja lisavad selle piisavalt üksikasjaliku kirjelduse. Hiljemalt kolme kuu jooksul pärast sellise teate kättesaamist kiidab pädev asutus teate kirjalikult heaks või, kui projekt ei ole tema arvates loamenetluse alustamiseks piisavalt küps, lükkab selle kirjalikult tagasi, sealhulgas ka teiste asjaomaste asutuste nimel. Tagasilükkamise korral põhjendab pädev asutus oma otsust, tehes seda ka teiste asjaomaste asutuste nimel. Loamenetluse alguseks loetakse kuupäeva, mil pädev asutus kinnitas allkirjaga teate kättesaamist. Kui projekt hõlmab vähemalt kaht liikmesriiki, loetakse loamenetluse alguseks kuupäeva, mil viimane asjaomane pädev asutus kinnitas teate kättesaamist.

Pädevad asutused tagavad, et lubade andmist kiirendatakse vastavalt käesolevale peatükile iga ühishuviprojekti kategooria puhul. Selleks kohandavad pädevad asutused loamenetluse alustamise ja esitatud taotlusedokumentide vastuvõtmise nõudeid, et need sobiksid selliste projektide jaoks, mille puhul võib ehitusvalmis etappi jõudmiseks olla nende laadi, **mõõtmise või siseriikliku õiguse kohase keskkonnamõju hindamise nõude puudumise** [] tõttu vaja vähem lube ja heakskiite, ning seetõttu ei pruugi nende puhul **artiklis 9 ja artikli 10 lõikes 4 osutatud** eeltaotlusmenetlust vaja olla. []

- b) seadusega ette nähtud loamenetlus hõlmab ajavahemiku alates esitatud taotlusedokumentide heakskiitmise kuupäevast kuni tervikotsuse vastuvõtmiseni ning kestab maksimaalselt üks aasta ja kuus kuud. Vajaduse korral võivad liikmesriigid kehtestada varasema tähtaja. **Sellisel juhul ei ületa loamenetlus liikmesriigi kehtestatud tähtaega.**

2. Pädev asutus vastutab selle eest, et lõikes 1 osutatud mõlema menetluse osa kestus kokku ei ületa kolme aastat ja kuut kuud **või liikmesriikide kehtestatud lühemat ajavahemikku**. Kui aga pädeva asutuse arvates ei saa üht või mõlemat loamenetluse osa lõikes 1 nimetatud tähtaegade jooksul lõpule viia, võib ta enne nende tähtaegade möödumist otsustada igal üksikjuhul eraldi üht või mõlemat tähtaega pikendada. **Põhimõtteliselt peaks pädev asutus pikendama mõlema menetluse tähtaega kokku maksimaalselt üheksa kuu võrra** [].

Tähtaja pikendamise korral [] teavitab pädev asutus sellest asjaomast rühma ning esitab rühmale meetmed, mis on juba võetud või võetakse selleks, et loamenetlus võimalikult lühikese aja jooksul lõpule viia. Kõnealune rühm võib paluda pädeval asutusel sellealastest edusammudest korrapäraselt aru anda.

3. Pädevad asutused võtavad loamenetluses arvesse kõiki enne käesoleva artikli kohast loamenetluse alustamist konkreetse ühishuviprojekti jaoks tehtud kehtivaid uuringuid ning väljastatud lube või antud heakskiite ning neid ei nõuta **enam seni, kuni neid peetakse siseriiklikus õiguses kehtivateks**.
4. Liikmesriikides, kus üksnes kavandatava projekti jaoks vajaliku objekti või trassi asukoha kindlaks määramist, sealhulgas võrgutaristu konkreetsete koridoride kavandamist, ei saa tervikotsuseni viiva menetlusega hõlmata, tehakse vastav otsus eraldi kuuekuulise ajavahemiku jooksul, mille alguseks loetakse kuupäev, mil projektiarendaja esitab lõplikud ja täielikud taotlusedokumentid.

Sellisel juhul lühendatakse lõike 2 **kolmandas lauses** osutatud pikendatud tähtaega kuuele kuule, mille sisse jääb ka käesolevas lõikes nimetatud menetluse aeg. **Lõike 2 neljandas ja viiendas lauses osutatud tähtaja pikendamist võib samuti vastavalt kohaldada pärast käesolevas lõikes osutatud menetluse läbiviimist.**

5. Eeltaotlusmenetlus koosneb järgmistest etappidest:
 - a) **mitte hiljem kui 12 kuud pärast teate kättesaamist** [] lõike 1 punkti a alusel määrab pädev asutus VI lisa punkti 1 alapunktis e osutatud kontrollnimekirja põhjal ja tihedas koostöös muude asjaomaste asutustega ja asjakohasel juhul projektiarendaja ettepaneku põhjal kindlaks tervikotsuse taotlemisel taotlusedokumentides projektiarendaja poolt esitatavate aruannete ja dokumentide ulatuse ja teabe üksikasjalikkuse määra;
 - b) pädev asutus koostab tihedas koostöös projektiarendaja ja muude asjaomaste asutustega punkti a kohaste toimingute tulemusi arvesse võttes ning vastavalt VI lisa punkti 2 suunistele loamenetluse üksikasjaliku ajakava;

[]

c) pädev asutus palub vajaduse korral pärast taotlustoimiku kavandi kättesaamist enda või teiste asjaomaste asutuste nimel projektiarendajal esitada puuduv teave punktis a osutatud nõutud elementide kohta. Kolme kuu jooksul alates puuduva teabe esitamisest kiidab pädev asutus taotluse kirjalikult **või digitaalsel platvormil** heaks. Täiendavat teavet võib taotleda vaid siis, kui seda õigustab uute asjaolude ilmnemine.

6. Projektiarendaja tagab, et taotlusedokumentid on täielikud ja asjakohased ning küsib selle kohta pädeva asutuse arvamust võimalikult vara eeltaotlusmenetluse ajal. Projektiarendaja teeb pädeva asutusega tähtaegadest kinnipidamiseks igakülgset koostööd [].

[]

7. Käesolevas artiklis sätestatud tähtajad ei mõjuta rahvusvahelisest ega liidu õigusest tulenevaid kohustusi, haldusõiguslike kaebuste menetlemist ega kohtulikku õiguskaitset.

IV PEATÜKK

SEKTORIÜLENE TARISTU PLANEERIMINE

Artikkel 11

Kogu energiasüsteemi hõlmav kulude-tulude analüüs

1. Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E) ja Euroopa maagaasi ülekandesüsteemi haldurite võrgustik (ENTSO-G) avaldavad ja esitavad [16. novembriks 2022] liikmesriikidele, komisjonile ja koostööametile kumbki oma **kavandatava** meetodika (sh võrgu ja turu modelleerimise meetodid) kogu energiasüsteemi kulude ja tulude ühtlustatud analüüsimiseks liidu tasandil ühishuviprojektide **ja vastastikust huvi pakkuvate projektide** jaoks, mis kuuluvad II lisa punkti 1 alapunktides a, [] c ja e ja punktis 3 sätestatud kategooriatesse. []

Nende meetodikate põhjal koostavad ENTSO-E ja ENTSO-G kogu liitu hõlmavad kümneaastased võrgu arengukavad vastavalt määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklile 8 ja määruse (EÜ) nr 2019/943 artiklile 30. Meetodikad koostatakse V lisa põhimõtete kohaselt ning vastavalt IV lisas sätestatud eeskirjadele ja näitajatele. **Neid muudetakse pärast lõikes 8 osutatud energiaturu ja -võrgu mudeli esitamist.**

Enne oma meetodikate esitamist korraldavad ENTSO-E ja ENTSO-G ulatuslikke konsultatsioone, mis hõlmavad vähemalt kõigi asjaomaste sidusrühmade esindusorganisatsioone, sh liidu jaotusvõrguettevõtjate üksust (edaspidi „ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus“), [] ning asjakohasel juhul riigi reguleerivaid asutusi ja muid riiklikke ametiasutusi.

2. Kolme kuu jooksul alates sellest, mil saadakse metoodikad koos konsultatsiooniprotsessi käigus saadud teabega ning aruanne selle arvesse võtmise kohta, esitab koostööamet arvamuse ENTSO-E-le, ENTSO-G-le, liikmesriikidele ja komisjonile ning avaldab selle koostööameti veebisaidil.
3. **Kolme kuu jooksul pärast metoodikate kättesaamist võivad liikmesriigid esitada oma arvamuse ENTSO-E-le ja ENTSO-G-le ning komisjonile. [] Liikmesriikidega konsulteerimise hõlbustamiseks võib komisjon korraldada rühmade erikoosolekuid, et arutada metoodikate kavandeid.**

[]

4. Hiljemalt kolme kuu jooksul alates **koostööameti ja liikmesriikide arvamuste kättesaamisest, nagu on osutatud lõigetes 2 ja 3 []** kohandavad ENTSO-E ja ENTSO-G oma vastavaid metoodikaid, võttes nõuetekohaselt arvesse koostööameti **ja liikmesriikide arvamusi []**, ning esitavad need komisjonile **lõplikuks** heakskiitmiseks. [] **Komisjon esitab oma otsuse kolme kuu jooksul alates ENTSO-E ja ENTSO-G poolt metoodikate esitamise kuupäevast.**

[]

5. Kahe nädala jooksul alates **komisjoni** [] heakskiidu saamisest vastavalt lõikele [] 4 avaldavad ENTSO-E ja ENTSO-G kumbki oma metoodika oma veebisaidil. Nad avaldavad vastavad sisendandmed ning muud asjaomased võrgu-, koormusvoogude- ja turuandmed piisavalt täpses vormis **vastavalt** [] siseriikliku õiguse kohastele **piirangutele** ja asjaomastele konfidentsiaalsuskokkulepetele. **Komisjon ja koostööamet tagavad, et saadud andmeid käsitaksid konfidentsiaalsetena nii nemad ise kui ka kõik osalised, kes nimetatud andmeid nende jaoks analüüsivad.**
6. Metoodikaid ajakohastatakse [] korrapäraselt, järgides lõigetes 1–4 [] kirjeldatud menetlust. Koostööamet võib omal algatusel või riigi reguleerivate asutuste või sidusrühmade nõuetekohaselt põhjendatud taotluste alusel ning pärast ametlikku nõupidamist kõiki asjaomaseid sidusrühmi esindavate organisatsioonidega ja komisjoniga sellist ajakohastamist ja täiustamist taotleda **ning teatada sellest komisjonile** koos nõuetekohaste põhjenduste ja tähtaegadega. Koostööamet avaldab kõik riigi reguleerivate asutuste või sidusrühmade taotlused ning kõik asjakohased dokumendid, mis ei sisalda tundlikku äriteavet ning millest tulenevalt koostööamet taotles metoodika ajakohastamist või täiustamist.
7. **II lisa kategooriatesse 1b, 1d, 2, 4 ja 5 kuuluvate ühishuviprojektide jaoks töötatakse välja kogu energiasüsteemi hõlmavad ühtlustatud kulude-tulude analüüsi metoodikad liidu tasandil. Euroopa Komisjon määrab kindlaks vastutuse seoses nende metoodikate väljatöötamisega, mis peavad olema kooskõlas ENTSO-E ja ENTSO-G poolt välja töötatud metoodikatega, pidades silmas rahalist kasu ja kulusid. Koostööamet edendab riiklike reguleerivate asutuste toetusel nende metoodikate kooskõla ENTSO-E ja ENTSO-G poolt välja töötatud metoodikatega. Metoodikad töötatakse välja läbipaistval viisil, mis hõlmab ulatuslikku konsulteerimist liikmesriikide ja kõigi asjaomaste sidusrühmadega.**

8. Iga [] **kahe** aasta tagant avaldab koostööamet näitajad ja vastavad etalonväärtused, mille abil võrrelda II lisa punktides 1, 2 ja 3 esitatud energiataristukategooriate omavahel võrreldavate projektide investeringute ühikuväärtusi, ja teeb need üldsusele kättesaadavaks. ENTSO-E ja ENTSO-G saavad neid etalonväärtusi kasutada järgnevate kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade jaoks koostatavates tulude-kulude analüüsides. Esimesed sellised näitajad avaldatakse [1. novembriks 2022] **sel määral, mil andmed on usaldusväärsete näitajate ja väärtuste arvutamiseks kättesaadavad. II lisas esitatud muude kategooriate jaoks töötatakse näitajad välja ja avaldatakse [1. novembriks 2024]. Reguleeritud taristu omanikud, võrguettevõtjad ja kolmandatest isikutest arendajad on kohustatud esitama nõutud andmed riiklikele reguleerivatele asutustele ja koostööametile.**
9. ENTSO-E ja ENTSO-G esitavad [31. detsembriks **2024**] komisjonile ja koostööametile ühiselt elektri, gaasi [] ja vesiniku ülekandetaristuid ning salvestamisrajatisi [] ja elektrolüüsiseadmeid käsitleva sidusa ja vastastikku ühendatud energiaturu ja -võrgu mudeli, mis hõlmab V lisa põhimõtete kohaselt välja töötatud esmatähtsaid koridore ja alasid.
10. Lõikes 8 [] osutatud sidus ja vastastikku ühendatud mudel hõlmab vähemalt vastavate sektorite omavahelisi seoseid taristu planeerimise kõigis etappides, eelkõige stsenaariume, **tehnoloogiaid ja ruumilist resolutsiooni** ning taristu puuduste tuvastamist, eelkõige seoses piiriülese võimsusega, ja projektide hindamist.
11. Pärast lõikes 8 [] osutatud sidusa ja vastastikku ühendatud mudeli heakskiitmist komisjoni poolt lõigetes 1–4 [] sätestatud korras lisatakse see lõikes 1 osutatud metoodikatesse.
12. Iga nelja aasta järel alates vastastikku ühendatud mudeli heakskiitmisest vastavalt lõikele 10 ajakohastatakse seda lõigetes 8–10 kirjeldatud menetluse kohaselt.

Kümneaastaste võrgu arengukavade stsenaariumid

1. [31. juuliks 2022] avaldab koostööamet pärast ulatuslikku konsultatsiooniprotsessi, millesse on kaasatud komisjon, **liikmesriigid** ja vähemalt kõiki asjaomaseid sidusrühmi esindavad organisatsioonid (sealhulgas ENTSO-E, ENTSO-G ja ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus []), raamsuunised ENTSO-E ja ENTSO-G poolt välja töötatavate ühiste stsenaariumide jaoks. Neid suuniseid ajakohastatakse vastavalt vajadusele korrapäraselt **ning neis määratakse kindlaks kriteeriumid stsenaariumide läbipaistvaks, mittediskrimineerivaks ja usaldusväärseks väljatöötamiseks, võttes arvesse parimaid tavasid taristute hindamise valdkonnas.**

Suunistes **võetakse arvesse ka energiasüsteemi loimimise prioriteete []** ja energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ning tagatakse, et ENTSO-E ja ENTSO-G asjaomased stsenaariumid on täielikus kooskõlas **liidu 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkidega ning 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamise eesmärgiga []** ning et nendes **võetakse arvesse komisjoni viimaseid kättesaadavaid stsenaariume nende eesmärkide saavutamiseks ning vajaduse korral riiklikke energia- ja kliimakavasid.**

2. ENTSO-E ja ENTSO-G järgivad koostööameti raamsuuniseid, kui nad töötavad välja kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade jaoks kasutatavaid ühiseid stsenaariume.
3. ENTSO-E ja ENTSO-G kutsuvad stsenaariumide väljatöötamise protsessis osalema kõiki asjakohaseid sidusrühmi, sealhulgas ELi jaotusvõrguettevõtjate üksust [] esindavaid organisatsioone.
4. ENTSO-E ja ENTSO-G avaldavad ühiste stsenaariumide aruande kavandi ning esitavad selle koostööametile, **liikmesriikidele** ja komisjonile arvamuse saamiseks.

5. Kolme kuu jooksul alates sellest, mil saadakse ühiste stsenaariumide aruande kavand koos konsultatsiooni käigus saadud tagasisidega ja selle arvesse võtmist käsitleva aruandega, esitab koostööamet oma arvamuse **koos muudatussoovitustega** ENTSO-E-le, ENTSO-G-le, **liikmesriikidele** ja komisjonile.
6. Koostööameti **ja liikmesriikide** [] arvamust nõuetekohaselt arvesse võttes esitab komisjon ENTSO-E-le ja ENTSO-G-le oma arvamuse. **ENTSO-E ja ENTSO-G võivad ühiste stsenaariumide kavandid läbi vaadata.**
7. [] **Võttes nõuetekohaselt arvesse koostööameti ja liikmesriikide arvamust, kohandavad ENTSO-E ja ENTSO-G oma ühiste stsenaariumide aruannet ning esitavad ajakohastatud aruande komisjonile heakskiitmiseks.**
8. Kahe nädala jooksul alates sellest, mil komisjon kiidab ühiste stsenaariumide aruande heaks lõike 7 kohaselt, avaldavad ENTSO-E ja ENTSO-G kumbki oma metoodika oma veebisaidil. Nad avaldavad vastavad sisend- ja väljundandmed piisavalt **selges ja** täpses vormis, **et kolmas isik saaks tulemusi reprodutseerida**, võttes nõuetekohaselt arvesse siseriiklikku õigust ja asjaomaseid konfidentsiaalsuskokkuleppeid **ja tundlikku teavet.**

Artikkel 13

Taristu puuduste tuvastamine

1. ENTSO-E ja ENTSO-G avaldavad iga kahe aasta järel kogu liitu hõlmavate kümneaastaste võrgu arengukavade raames välja töötatud aruanded taristu puuduste kohta [].

Taristu puuduste hindamisel tuginevad ENTSO-E ja ENTSO-G **oma analüüsis kõigile artikli 12 alusel koostatud stsenaariumidele**, rakendavad energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ning kaaluvad prioriteedina kõiki asjaomaseid [] lahendusi, **mis ei nõua uut taristut [...]. Kui kaalutakse uusi taristulahendusi, võetakse taristu puuduste hindamisel arvesse kõiki asjaomaseid kulusid, sealhulgas võrgu tugevdamise kulusid.**

Enne vastavate aruannete [] **avaldamist** konsulteerivad ENTSO-E ja ENTSO-G põhjalikult kõigi asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas ELi jaotusvõrguettevõtjate üksusega, [] ning kõigi I lisas määratletud esmatahtsatesse koridoridesse kuuluvate liikmesriikide esindajatega.

2. ENTSO-E ja ENTSO-G esitavad oma vastavad taristu puudusi käsitlevate aruannete kavandid koostööametile, komisjonile **ja liikmesriikidele** arvamuse saamiseks.
3. Kolme kuu jooksul alates sellest, mil saadakse taristu puudusi käsitlevad aruanded koos konsultatsiooni käigus saadud tagasisidega ja selle arvesse võtmist käsitleva aruandega, esitab koostööamet arvamuse ENTSO-E-le või ENTSO-G-le ning komisjonile **ja liikmesriikidele**.
4. Komisjon koostab **koostöös liikmesriikidega** lõike 3 kohast koostööameti arvamust arvesse võttes arvamuse ja esitab selle ENTSO-E-le või ENTSO-G-le.
5. Võttes nõuetekohaselt arvesse koostööameti arvamust, ajakohastavad ENTSO-E ja ENTSO-G taristu puudusi käsitlevat aruannet vastavalt komisjoni **ja liikmesriikide** arvamusele enne taristu puudusi käsitleva lõpliku aruande avaldamist.

V PEATÜKK

AVAMEREVÕRGUD TAASTUVENERGIA LÕIMIMISEKS

Artikkel 14

Avamerevõrgu kavandamine

1. [31. juuliks 2022] lepivad liikmesriigid kokku, et teevad komisjoni toetusel oma konkreetsetes esmatähtsates avamere võrgukoridorides, nagu on kindlaks määratud I lisa punktis 2, ning iga piirkonna eripära ja arengut arvesse võttes [] koostööd igas merepiirkonnas 2050. aastal kasutatava avamere taastuvenergia osas koos 2030. ja 2040. aasta vaheetappidega, võttes arvesse oma riiklikke energia- ja kliimakavasid ning iga merepiirkonna avamere taastuvenergia potentsiaali. []

See **mittesiduv** kokkulepe sõlmitakse kirjalikult **liikmesriikide** [] territooriumiga seotud iga merepiirkonna kohta. **Komisjon annab selle töö jaoks suunised piirkondlikes rühmades. Kõnealune mittesiduv kokkulepe ei piira liikmesriikide õigust arendada projekte oma territoriaalmerel ja majandusvööndis.**

2. [31. juuliks 2023] lisab ENTSO-E asjaomaste ülekandevõrguettevõtjate, riiklike reguleerivate asutuste, **liikmesriigi tasandi pädeva asutuse** ja komisjoni osalusel ning kooskõlas lõikes 1 osutatud kokkuleppega **kogu liitu hõlmavasse kümneaastasest võrgu arengukavasse lõimitud avamerevõrgu ja selle tugevdamise, võttes arvesse keskkonnakaitset ja muid merekasutusviise.** []
3. **Lõimitud avamerevõrgu ja selle tugevdamise lisamine kümneaastasest võrgu arengukavasse tagab maismaa- ja avamerevõrgu planeerimise sidusa arendamise.**

4. Kui liikmesriigis ülekandevõrguettevõtjaid ei ole, kohaldatakse käesolevas artiklis sisalduvaid viiteid ülekandevõrguettevõtjatele *mutatis mutandis* jaotusvõrguettevõtjate suhtes.

[]

[]

Artikkel 15

Avamerevõrgud taastuenergia kulude piiriüleseks jagamiseks

1. [1. jaanuariks 2024] töötab komisjon koos liikmesriikidega ning asjaomaste ülekandevõrguettevõtjatega ja riikide reguleerivate asutustega välja põhimõtted konkreetse kulude-tulude ja kulude jagamise metoodika kohta artikli 14 lõikes 2 määratletud lõimitud avamerevõrgu [] kasutuselevõtuks osana [artikli 16 lõikes 10] osutatud suunistest, ilma et see piiraks määruse (EL) 2019/943 artikli 19 kohaldamist. []
2. [1. jaanuariks 2025] [] esitab ENTSO-E asjaomaste ülekandevõrguettevõtjate, riigi reguleerivate asutuste ja komisjoni osalusel esmatähtsate avamere võrgukoridoride **kulude-tulude arvestamise** ja kulude jagamise metoodika kohaldamise tulemused.
3. [1. juuliks 2024 ja seejärel iga kahe aasta järel] [] ajakohastavad liikmesriigid oma artiklis 14 lõikes 1 osutatud kirjaliku kokkuleppe vastavalt igas merepiirkonnas 2050. aastal toodetava avamere taastuenergia ühiselt kindlaksmääratud ajakohastatud kogusele koos 2030. ja 2040. aasta vaheetappidega [].
4. [] Pärast lõikes 3 osutatud kirjalike kokkulepete ajakohastamist ajakohastab ENTSO-E liidu järgmist kümneaastast võrgu arengukava [], nagu on sätestatud artikli 14 lõikes 2 [].
5. Kui liikmesriigis ülekandevõrguettevõtjaid ei ole, kohaldatakse käesolevas artiklis sisalduvaid viiteid ülekandevõrguettevõtjatele *mutatis mutandis* jaotusvõrguettevõtjate suhtes.

VI PEATÜKK

ÕIGUSRAAMISTIK

Artikkel 16

Piiriülese mõjuga investeeringute võimaldamine

1. II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e ning II lisa punktis 3 sätestatud kategooriatesse kuuluvate selliste ühishuviprojektide puhul, mis kuuluvad **igas asjaomases liikmesriigis** riigi reguleerivate asutuste pädevusse, kannavad tegelikult tehtud investeerimiskulud, mis ei sisalda hoolduskulusid, selliste liikmesriikide asjakohased ülekandevõrguettevõtjad või ülekandetaristu projektarendajad, kellele projekt avaldab positiivset puhasmõju, ning selles ulatuses, mis ei ole kaetud ülekoormuse ajal kasutamise eest saadud tulu või muude tasudega, katavad kulud võrgu kasutajad võrgule juurdepääsu tariifide kaudu selles liikmesriigis / nendes liikmesriikides.
2. Käesoleva artikli sätteid kohaldatakse II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e sätestatud kategooriatesse kuuluva ühishuviprojekti suhtes, kui vähemalt üks projektarendaja taotleb asjaomastelt riiklikelt asutustelt selle kohaldamist projekti kulude suhtes. []

II lisa punkti 1 alapunktis **d** ja punktis 2 sätestatud kategooriasse kuuluvate projektide suhtes võib kohaldada käesoleva artikli sätteid, kui vähemalt üks projektarendaja taotleb käesoleva artikli kohaldamist asjaomastelt riiklikelt asutustelt.

Kui projektil on mitu projektarendajat, paluvad asjaomased riigi reguleerivad asutused viivitamata kõigil projektarendajatel esitada investeeringutaotlus ühiselt vastavalt lõikele 3.

3. Sellise ühishuviprojekti korral, mille suhtes kohaldatakse lõiget 1, hoiavad projektiarendajad kõiki asjaomaseid riigi reguleerivaid asutusi korrapäraselt – vähemalt kord aastas ja kuni projekti käikulaskmiseni – kursis projekti arengu ning väljaselgitatud kulude ja mõjuga.

Niipea kui selline ühishuviprojekt on saavutanud piisava küpsusastme ja on hinnanguliselt valmis ehitusetapiks järgmise 36 kuu jooksul, esitavad projektiarendajad pärast konsulteerimist nende liikmesriikide ülekandevõrguettevõtjatega, kellele projekt avaldab märkimisväärset positiivset netomõju, investeerimistaotluse. Nimetatud investeerimistaotlus sisaldab taotlust kulude piiriülese jaotamise kohta ning see esitatakse kõigile asjaomastele riigi reguleerivatele asutustele koos järgmisega:

- a) ajakohastatud projektipõhine kulude-tulude analüüs, mis vastab artikli 11 kohaselt koostatud metoodikale ja milles võetakse arvesse kasu väljaspool nende liikmesriikide piire, kelle territooriumil projekt asub, **võttes arvesse vähemalt ühiseid stsenaariume, mis on koostatud võrgu arendamise planeerimiseks artikli 12 alusel []**;
- b) äriplaan, milles on hinnatud projekti rahalist elujõudu ja märgitud muu hulgas valitud rahastamislahendus, ning II lisa punktis 3 osutatud kategooriasse kuuluva projekti korral turu-uuringute tulemused;
- c) kui projektiarendajad suudavad kokku leppida, siis põhjendatud ettepanek kulude piiriülese jaotamise kohta.

Kui projekti arendab mitu projektiarendajat, esitavad nad oma investeerimistaotluse ühiselt.

Riigi reguleerivad asutused edastavad pärast kättesaamist koostööametile teavitamise eesmärgil viivitamata iga investeerimistaotluse koopia.

Riigi reguleerivad asutused ja koostööamet tagavad tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.

4. Kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil asjaomased riigi reguleerivad asutused said kätte viimase investeerimistaotluse, võtavad nad pärast nõupidamist asjaomaste projektiarendajatega vastu ühised kooskõlastatud otsused, mis käsitlevad selliste **tegelikult tehtud** investeerimiskulude jaotamist, mida iga võrguettevõtja seoses projektiga kannab, ning nende kulude arvessevõttu tariifides **või investeerimistaotluse või projekti osa tagasilükkamist, kui riigi reguleerivate asutuste ühises analüüsis jõutakse järeldusele, et projekt või selle osa ei anna märkimisväärset puhaskasu ELi tasandil**. Riigi reguleerivad asutused lisavad [] **asjaomased** tegelikult kantud investeerimiskulud tariifidesse kooskõlas iga võrguettevõtja poolt projekti jaoks kantavate investeerimiskulude jaotusega. [] Kulude jaotamisel võtavad riigi reguleerivad asutused arvesse tegelikke või hinnangulisi
- (a) ülekoormuse ajal kasutamise eest saadud tulusid või muid tasusid;
 - (b) tulusid, mis tulenevad määruse (EL) 2019/943 artikli 49 alusel loodud põhivõrguettevõtjate vahelisest hüvitamismehhanismist.

Kulude piiriülesel jaotamisel võetakse arvesse asjaomaste liikmesriikide projektide majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid kulusid ja tulusid ning vajadust tagada ühishuviprojektide arendamiseks stabiilne rahastamisraamistik, minimeerides samal ajal vajadust rahalise toetuse järele.

Kulude piiriülesel jaotamisel üritavad asjaomased riigi reguleerivad asutused saavutada asjaomaste ülekandevõrguettevõtjatega konsulteerides vastastikuse kokkuleppe, mis põhineb muu hulgas lõike 3 punktides a ja b nimetatud teabel. Hindamisel **võtavad nad arvesse kõiki artikli 12 kohaselt koostatud asjaomaseid stsenaariume ja muid võrgu arendamise planeerimise stsenaariume, mis võimaldavad põhjalikult analüüsida ühishuviprojekti panust liidu energiapoliitika eesmärkide saavutamisse, milleks on CO₂-heite vähendamine, turgude lõimimine, konkurentsivõime, säästvus ja varustuskindlus []**.

Kui ühishuviprojekt leevendab sellist negatiivset välismõju nagu ringvood, ja seda ühishuviprojekti rakendatakse liikmesriigis, kust negatiivne välismõju pärineb, ei loeta sellist leevendamist piiriüleseks kasuks ning seetõttu ei võeta seda aluseks kulude jaotamisel nende liikmesriikide ülekandevõrguettevõtjate vahel, keda see negatiivne välismõju mõjutab.

5. Riigi reguleerivad asutused võtavad direktiivi (EL) 2019/944 artikli 59 lõike 1 punkti a ja direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõike 1 punkti a kohasel tariifide kindlaksmääramisel ja kinnitamisel käesoleva artikli lõikes 4 osutatud kulude piiriülese jaotamise alusel arvesse ülekandevõrguettevõtja või muu projektiarendaja tegelikke investeerimiskulusid, niivõrd kui need kulud vastavad tõhusa ja võrreldava struktuuriga ettevõtja kuludele.

Riigi pädevad asutused teatavad kulude jaotamise otsusest viivitamata koostööametile, lisades kogu nimetatud otsusega seotud asjakohase teabe. Kulude jaotamise otsuses esitatakse eelkõige üksikasjalikud põhjendused kulude jaotamiseks liikmesriikide vahel, sealhulgas järgmine:

- a) hinnang igale asjaomasele liikmesriigile avaldunud mõjule, sealhulgas võrgutariife käsitlevale mõjule;
- b) lõike 3 punktis b osutatud äriplaani hinnang;
- c) projektist tulenevad piirkondlikud või kogu liitu hõlmavad positiivsed välismõjud, nagu varustuskindlus, süsteemi paindlikkus, **solidaarsus** või innovatsioon;
- d) asjaomaste projektiarendajatega peetud nõupidamise tulemus.

Kulude jaotamise otsus avaldatakse.

6. Kui asjaomased riigi reguleerivad asutused ei ole jõudnud investeerimistaotluse osas kokkuleppele kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil viimane asjaomane riigi reguleeriv asutus sai kätte kõnealuse investeerimistaotluse, teavitavad nad viivitamata koostööametit.

Sellisel juhul või asjaomaste riigi reguleerivate asutuste **ühise** taotluse korral teeb koostööamet kolme kuu jooksul alates tema poole pöördumisest otsuse investeerimistaotluse kohta, sealhulgas lõikes 3 [] osutatud kulude piiriülese jaotamise kohta.

Enne sellise otsuse tegemist konsulteerib koostööamet asjaomaste riigi reguleerivate asutuste ja projektiarendajatega. Kui koostööamet soovib lisateavet, võib teises lõigus osutatud kolmekuulist ajavahemikku pikendada kahe kuu võrra. Kõnealune lisatähtaeg algab täieliku teabe kättesaamisele järgnevast päevast.

- (1) Hindamisel **võtab koostööamet arvesse kõiki artikli 12 kohaselt koostatud asjaomaseid stsenaariume ja muid võrgu arendamise planeerimise stsenaariume, mis võimaldavad põhjalikult analüüsida ühishuviprojekti panust liidu energiapoliitika eesmärkide saavutamisse, milleks on CO₂-heite vähendamine, turgude lõimimine, konkurentsivõime, säästvus ja varustuskindlus []**.

Koostööamet jätab seoses otsusega, kuidas investeerimiskulud lisatakse tariifidesse kooskõlas kulude piiriülese jaotamisega, asjaomastele riigi asutustele otsuse rakendamise ajal tegutsemisruumi selle kindlaksmääramiseks kooskõlas siseriikliku õigusega.

Investeerimistaotluse kohta tehtud otsus, sealhulgas kulude piiriülene jaotamine, avaldatakse. Kohaldatakse määruse (EL) 2019/942 artikli 25 lõiget 3 ning artikleid 28 ja 29.

7. Koostööamet edastab komisjonile viivitamata kõikide kulude jaotamise otsuste koopiad koos kogu igat otsust käsitleva asjakohase teabega. Selle teabe võib esitada kokkuvõtlikult. Komisjon tagab tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.

8. Kulude jaotamise otsused ei mõjuta ülekandevõrguettevõtjate õigust kohaldada võrgule juurdepääsu tasusid ega riigi reguleerivate asutuste õigust neid kinnitada vastavalt direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 6, direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 32, määruse (EL) 2019/943 artikli 18 lõigetele 1 ja artikli 18 lõigetele 3–6 ning määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklile 13.
9. Käesolevat artiklit ei kohaldata selliste ühishuviprojektide suhtes, millele on antud vabastus:
- a) direktiivi 2009/73/EÜ artiklitest 32, 33 ja 34 ning artikli 41 lõigetest 6, 8 ja 10 vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 36;
 - b) määruse (EL) 2019/943 artikli 19 lõigetest 2 ja 3 või direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 6, artikli 59 lõikest 7 ja artikli 60 lõikest 1 vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 63;
 - c) eraldamisest või kolmanda isiku juurdepääsueeskirjadest vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 64 ja direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 66 või
 - d) vastavalt määruse (EL) nr 714/2009 artiklile 17.
10. [31. detsembriks 2022] võtab [] koostööamet vastu soovitusel, et teha kindlaks head tavad ühishuviprojektide investeerimistaotluste käsitlemiseks. Soovitust ajakohastatakse korrapäraselt vastavalt vajadusele ja selleks, et tagada kooskõla põhimõtetega [], mis käsitlevad artikli 15 lõikes 1 osutatud avamerevõrke taastuvenergia kulude piiriülese jagamiseks. [] Soovituse vastuvõtmisel või muutmisel viib koostööamet läbi ulatusliku konsultatsiooniprotsessi, millesse on kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad. []
11. Vastastikust huvi pakkuvad projektid samastatakse ühishuviprojektidega ja need on rahastamiskõlblikud kulude piiriülese jaotamise otsuste jaoks.
12. Kui liikmesriigis ülekandevõrguettevõtjaid ei ole, kohaldatakse käesolevas artiklis sisalduvaid viiteid ülekandevõrguettevõtjatele *mutatis mutandis* jaotusvõrguettevõtjate suhtes.

Artikkel 17

Regulatiivsed stiimulid

- 1. Kui projektiarendajale kaasneb riigi reguleerivate asutuste pädevusse kuuluva ühishuviprojekti arendamise, ehitamise, haldamise või hooldamisega suurem risk kui tavaliselt kaasneks võrreldava taristuprojektiga, võivad liikmesriigid ja riigi reguleerivad asutused tagada, et kooskõlas direktiivi (EL) 2019/944 artikli 58 punktiga f, direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõikega 8, määruse (EL) nr 2019/943 artikli 18 lõikega 1 ja lõigetega 3–6 ning määruse (EÜ) nr 715/2009 artikliga 13 pakutakse kõnealuse projekti teostamiseks asjakohaseid stiimuleid.**

Esimest lõiku ei kohaldata, kui ühishuviprojektile on antud vabastus:

- a) direktiivi 2009/73/EÜ artiklitest 32, 33 ja 34 ning artikli 41 lõigetest 6, 8 ja 10 vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 36;**
- b) määruse (EL) 2019/943 artikli 19 lõigetest 2 ja 3 või direktiivi (EL) 2019/944 artiklist 6, artikli 59 lõikest 7 ja artikli 60 lõikest 1 vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 63;**
- c) vastavalt direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 36;**
- d) vastavalt määruse (EL) nr 714/2009 artiklile 17.**

2. Kui riigi reguleerivad asutused võtavad vastu otsuse pakkuda lõikes 1 osutatud stiimuleid, võtavad nad arvesse artikli 11 kohaselt koostatud metoodika abil tehtud kulude-tulude analüüsi tulemusi ja eelkõige projekti positiivset välismõju piirkondadele või kogu liidule. Lisaks analüüsivad riigi reguleerivad asutused projektiarendaja kantavaid konkreetseid riske, nende vähendamiseks võetud meetmeid ja kõnealuse riskiprofiili põhjendust, pidades silmas projekti positiivset puhasmõju võrreldes riskivabama alternatiiviga. Stiimuleid pakutakse eelkõige seoses maismaa ja avamere uue ülekandetehnoloogia ja kulude katmatajätmise riskide ning arendusriskidega.
3. Otsuse tegemisel võetakse arvesse kantava riski laadi ja otsusega võidakse pakkuda muu hulgas järgmisi stimuleerivaid meetmeid:
 - a) ettenägevaid investeeringuid käsitlevad eeskirjad;
 - b) projekti käikulaskmisele eelnenud tõhusate investeerimislahenduste kajastamise eeskirjad;
 - c) projekti investeeritud kapitalilt lisakasumi võimaldamise eeskirjad;
 - d) muud vajalikuks ja asjakohaseks peetavad meetmed.
4. [31. juuliks 2022] esitavad kõik riigi reguleerivad asutused koostööametile metoodika ja kriteeriumid, mille alusel hinnata energiataristu projektidesse tehtavaid investeeringuid ning nendega kaasnevaid suuremaid riske ning mida on viimaseid seadusandlikke, poliitilisi, tehnoloogilisi ja turusuundumusi silmas pidades ajakohastatud. Sellised metoodikad ja kriteeriumid käsitlevad sõnaselgelt ka konkreetseid riske, mis kaasnevad II lisa punkti 1 alapunktis e osutatud avamere taastuenergia võrkude ja projektidega, millel on küll väikesed kapitalikulud, kuid millega kaasnevad märkimisväärsed tegevuskulud.

5. Võttes nõuetekohaselt arvesse käesoleva artikli lõike 4 kohaselt saadud teavet, hõlbustab koostööamet heade tavade vahetamist ja esitab [31. detsembriks 2022] kooskõlas määruse (EL) 2019/942 artikliga 6 soovitusi, mis puudutavad järgmist:
- a) lõikes 1 osutatud stiimulid riigi reguleerivate asutuste parimate tavade võrdluse põhjal;
 - b) energiataristu projektidesse investeerimisega kaasnevate suuremate riskide hindamise ühtne metoodika.
6. Kõik riigi reguleerivad asutused avaldavad [31. märtsiks 2023] energiataristu projektidesse tehtavate investeeringute ning nendega kaasnevate suuremate riskide hindamise metoodika ja kriteeriumid.
7. Kui lõigetes 5 ja 6 osutatud meetmetest ei piisa ühishuviprojektide õigeaegse rakendamise tagamiseks, võib komisjon esitada suunised käesolevas artiklis sätestatud stiimulite kohta.

VII PEATÜKK

RAHASTAMINE

Artikkel 18

Liidu rahalise abi tingimustele vastavad projektid vastavalt määrusele (EL)... [Euroopa ühendamise rahastu kohta, ettepanek COM(2018) 438]

1. **Artiklis 25 ja** II lisa sätestatud kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele võib anda liidu rahalist abi uuringutoetuste ja rahastamisvahendite kaudu.
2. **Artiklis 25 ja** II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e ja punktis 3 sätestatud kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele [] antakse liidu rahalist abi ka tööde tegemise toetuste kujul, kui need vastavad kõikidele järgmistele kriteeriumidele:
 - a) projektipõhisel kulude ja tulude analüüsimisel artikli 16 lõike 3 punkti a kohaselt tõendatakse olulist positiivset välismõju, nt varustuskindlus, süsteemi paindlikkus, **solidaarsus** või innovatsioon;
 - b) projekti kohta on tehtud artikli 16 kohane kulude piiriülese jaotamise otsus või ühishuviprojektide puhul, mis kuuluvad II lisa punktis 3 sätestatud kategooriasse ja mis ei kuulu riigi reguleerivate asutuste pädevusse ning mille kohta seetõttu ei tehta kulude piiriülese jaotamise otsust, on projekti eesmärgiks teenuste piiriülene pakkumine, tehnoloogiliste uuenduste ajendamine ja võrgu piiriülese toimimise ohutuse tagamine;

[]

- c) projekti ei saa äriplaani ega muude, eelkõige potentsiaalsete investorite või võlausaldajate või riigi reguleeriva asutuse koostatud hinnangute kohaselt rahastada turu vahenditest ega reguleeriva raamistiku kaudu. Artikli 17 lõikes 2 osutatud stiimuleid käsitleva otsuse korral võetakse seda otsust ja selle põhjendusi arvesse, kui hinnatakse projekti vajadust liidu finantsabi järele.
3. Ühishuviprojektidele, mida teostatakse artikli 5 lõike 7 punktis d osutatud menetluse kohaselt, antakse liidu rahalist abi ka tööde tegemise toetuste kujul, kui need vastavad käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud kriteeriumidele.
4. II lisa punkti 1 alapunktis d ning punktides 2 ja 5 sätestatud kategooriatesse kuuluvatele ühishuviprojektidele antakse samuti liidu rahalist abi tööde tegemise toetuste kujul, kui asjaomased projektiarendajad suudavad **asjaomase riikliku asutuse või kohaldataval juhul riigi reguleeriva asutuse läbi viidud hindamisel** selgelt tõendada projekti olulist positiivset välismõju, milleks on näiteks varustuskindlus, süsteemi paindlikkus, **solidaarsus** või innovatsioon, ja selle ärilise tasuvuse puudumist vastavalt kulude-tulude analüüsile, äriplaanile ja muudele hinnangutele, mille on koostanud eelkõige potentsiaalsed investorid või võlausaldajad või võimaluse korral riigi reguleeriv asutus.
5. Ühishuviprojektidel saartel, kus nendega tasuvusanalüüsi alusel toetatakse vähemalt kahte liikmesriiki hõlmavaid innovatiivseid ja muid lahendusi, on samuti õigus saada liidu rahalist abi tööde tegemise toetuste kujul, kui asjaomased projektiarendajad suudavad riikliku reguleeriva asutuse läbi viidud hindamisel selgelt tõendada projekti olulist positiivset välismõju, milleks on näiteks panustamine varustuskindlusesse, süsteemi paindlikkusse või innovatsiooni, ning projekti ärilise tasuvuse puudumist vastavalt kulude-tulude analüüsile, äriplaanile ja muudele hinnangutele, mille on koostanud eelkõige potentsiaalsed investorid või võlausaldajad.

6. Vastastikust huvi pakkuvad projektid samastatakse ühishuviprojektidega ja neil on õigus saada liidu rahalist abi, **seda ka tööde tegemise toetuste kujul, kui need vastavad lõikes 2 sätestatud kriteeriumitele ning aitavad saavutada liidu energia- ja kliimaeesmäärke.**

Artikkel 19

Suunised liidu rahalise abi andmise kriteeriumide kohta

Artikli 4 lõikes 3 esitatud erikriteeriumide ja artikli 4 lõikes 5 esitatud parameetrite alusel kehtestatakse liidu rahalise abi andmise kriteeriumid, mis on ette nähtud määrusega (EL)... [Euroopa ühendamise rahastu kohta, ettepanek COM(2018) 438]. **Artikli 25 kohaste ühishuviprojektide suhtes kohaldatakse turgude lõimimise, varustuskindluse, konkurentsivõime ja säästvuse kriteeriume.**

VIII PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 20

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 3 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile seitsmeks aastaks alates [1. jaanuarist 2022]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne seitsmeaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 3 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

4. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

5. Artikli 3 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavastegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.
6. **Kui delegeeritud õigusakt, mille komisjon teatava liidu loendi kohta vastu võtab, ei saa jõustuda Euroopa Parlamendi või nõukogu esitatud vastuväite tõttu, kutsub komisjon viivitamata kokku rühmad, et koostada uued piirkondlikud loendid, milles võetakse arvesse vastuväite põhjuseid. Komisjon võtab võimalikult kiiresti vastu uue delegeeritud õigusakti, millega kehtestatakse ühishuviprojektide ja vastastikkust huvi pakkuvate projektide liidu loend.**

[Artikkel 21 jäeti välja]

Artikkel 21

Aruandlus ja hindamine

Hiljemalt 31. detsembril 2027 avaldab komisjon aruande ühishuviprojektide **ja vastastikkust huvi pakkuvate projektide** rakendamise kohta ning esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Aruandes hinnatakse järgmist:

- a) edusammud, mida on tehtud artikli 3 kohaselt välja valitud ühishuviprojektide **ja vastastikkust huvi pakkuvate projektide** [] kavandamisel, arendamisel, ehitustööde tegemisel ja käikulaskmisel, ning asjakohasel juhul viivitused rakendamisel ja muud kogetud raskused;

- b) rahasummad, mida liit on ühishuviprojektide **ja vastastikkust huvi pakkuvate projektide []** jaoks eraldanud ja välja maksnud võrreldes rahastatud ühishuviprojektide koguväärtusega;
- c) edusammud, mida on tehtud taastuvate energiaallikate lõimimisel (**sealhulgas avamerel**) ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisel artikli 3 kohaselt valitud ühishuviprojektide **ja vastastikkust huvi pakkuvate projektide []** kavandamise, arendamise, ehitamise ja kasutuselevõtmise kaudu;

[]

- d) elektri- ning **taastuvatest energiaallikatest toodetud või vähese CO₂-heitega gaaside, sealhulgas** vesinikusektori puhul liikmesriikidevaheliste ühenduste loomise areng, sellega seotud energiahindade areng ning energiavõrgu tõrgete arv, nende põhjused ja majanduskulu;
- e) lubade andmise ja üldsuse osalemise protsess eelkõige:
 - i) ühishuviprojektide **ja vastastikkust huvi pakkuvate projektide []** loamenetluste keskmine ja maksimaalne kestus, sealhulgas eeltaotlusmenetluse iga etapi kestus, võrreldes artikli 10 lõikes 5 osutatud algsete oluliste vahe-eesmärkide saavutamise ajakavaga;
 - ii) vastuseis ühishuviprojektidele **ja vastastikkust huvi pakkuvatele projektidele []**, eelkõige avaliku arutelu käigus saadud kirjalike vastuväidete arv ja õiguskaitsemenetluste arv;
 - iii) ülevaade parimatest ja innovaatilistest tavadest seoses sidusrühmade kaasamisega [];

- iv) **ülevaade parimatest ja innovaativsetest tavadest seoses keskkonnamõju leevendamisega, sealhulgas kliimamuutustega kohanemisega, loamenetluste ja projektide rakendamise käigus;**
- v) artikli 8 lõikes 3 ette nähtud süsteemide tulemuslikkus artiklis 10 sätestatud tähtaegadest kinnipidamist silmas pidades;
- g) regulatiivne kohtlemine, eelkõige:
 - i) selliste ühishuviprojektide arv, mille kohta on tehtud artikli 16 kohane kulude piiriülese jaotamise otsus;
 - ii) **selliste ühishuviprojektide arv ja laad, mille jaoks on tagatud artikli 17 kohased konkreetset stiimulid;**
- h) käesoleva määruse tõhusus 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisel ning [] kliimaneutraalsuse saavutamisel 2050. aastaks.

Artikkel 22

Teavitamine ja avalikustamine

Komisjon loob läbipaistvusplatvormi, mis on üldsusele interneti kaudu kergesti juurdepääsetav, ja haldab seda. Platvormi ajakohastatakse korrapäraselt teabega, mis pärineb artikli 5 lõikes 1 osutatud aruannetest ja artikli 9 lõikes 7 osutatud veebisaidilt. Platvorm sisaldab järgmist teavet:

- a) ajakohastatud üldteave (sh geograafiline teave) iga ühishuviprojekti kohta;
- b) artikli 5 lõikes 1 sätestatud rakenduskava iga ühishuviprojekti **ja vastastikkust huvi pakuva projekti** [] kohta, mis on esitatud viisil, mis võimaldab hinnata rakendamise edenemist igal ajahetkel;

- c) projektide peamised eeldatavad tulud ja kulud, välja arvatud mis tahes tundlik äriteave;
- d) liidu ühishuviprojektide loend;
- e) liidu poolt iga ühishuviprojekti jaoks eraldatud ja väljamakstud rahasummad.
- f) lingid artiklis 9 nimetatud riiklikule menetluskäsiraamatule;**
- g) olemasolevad merepiirkonna uuringud ja kavad iga esmatähtsa avamerevõrgu koridori kohta, ilma et see mõjutaks intellektuaalomandi õigusi.**

Artikkel 23

Üleminekusätted

Käesolev määrus ei mõjuta sellise rahalise abi andmist, jätkamist ega muutmist, mida komisjon annab vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 1316/2013². **III peatüki sätteid ei kohaldata ühishuviprojektide suhtes, mille suhtes on loamenetlus alustatud ja mille puhul projektiarendaja on esitanud taotlused enne 16. novembrit 2013.**

Artikkel 24

Üleminekuperiood

- 1. Üleminekuperioodil võib maagaasist vesiniku jaoks kasutamiseks ümber kujundatud rajatisi, mis kuuluvad II lisa punktis 3 sätestatud energiataristu kategooriasse, kasutada eelnevalt kindlaks määratud vesiniku ja maagaasi või biometaaniga segu transportimiseks või ladustamiseks.**

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1316/2013, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ja muudetakse määrust (EL) nr 913/2010 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 680/2007 ja (EÜ) nr 67/2010 (EÜT L 348, 20.12.2013, lk 129).

2. Üleminekuperioodil teevad projektiarendajad tihedat koostööd projektide kavandamisel ja rakendamisel, et tagada naabervõrkude koostalitlusvõime.
3. Üleminekuperiood lõppeb 31. detsembril 2029, samas kui kõlblikkus artikli 18 alusel liidu finantsabi saamiseks lõppeb 31. detsembril 2027. Projektiarendaja näitab üleminekuperioodi lõpus, kuidas lõikes 1 osutatud rajatised ei ole enam maagaasiga seotud rajatised, vaid on saanud spetsiaalselt vesiniku jaoks mõeldud rajatisteks, nagu on sätestatud II lisa punktis 3, samuti seda, kuidas üleminekuperioodil on võimaldatud suuremat vesiniku kasutamist. Selline tõendamine sisaldab saastevaba või vähese CO₂ heitega vesiniku pakkumise ja nõudluse hindamist, samuti projekti poolt võimaldatud kasvuhoonegaaside heite vähendamise arvutamist.
4. Käesoleva artikli kohaldamisalasse kuuluvate kandidaatprojektide hindamisel tagavad rühmad ja komisjon, et nende kavandamisel on seatud eesmärgiks spetsiaalselt vesiniku jaoks mõeldud rajatiste loomine üleminekuperioodi lõpuks, nende tulemusel ei pikene maagaasi kasutamine ning tagatud on naabervõrkude piiriülene koostalitlusvõime.

Artikkel 25

Erandid

1. Erandina artiklist 3, artikli 4 lõike 1 punktidest a ja b, artikli 4 lõikest 5, artikli 16 lõike 3 punktist a ning I, II ja III LISAst säilitavad Küprose ja Malta puhul, kes ei ole veel ühendatud üleeuroopalise gaasivõrguga, need arendatavad või kavandatavad projektid, millele on antud ühishuviprojekti staatus määruse (EL) 347/2013 alusel ning mis on vajalikud selleks, et tagada Küprose ja Malta turvaline püsiühendus üleeuroopalise gaasivõrguga, oma ühishuviprojekti staatuse käesoleva määruse alusel koos kõigi asjaomaste õiguste ja kohustustega. Nende projektidega tagatakse tulevikus juurdepääs uutele energiaturgudele, sealhulgas vesinikule.

2. Seda erandit kohaldatakse seni, kuni iga liikmesriik on üleeuroopalise gaasivõrguga otse ühendatud.

Artikkel 26

Määruse (EÜ) nr 715/2009 muudatus

Määruse (EÜ) nr 715/2009 artikli 8 lõike 10 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„ENTSO-G võtab iga kahe aasta järel vastu kogu liitu hõlmava võrgu arengukava, millele on viidatud lõike 3 punktis b, ning avaldab selle. Kogu liitu hõlmava võrgu arengukava sisaldab lõimitud võrgu mudelit, sealhulgas vesinikuvõrke, stsenaariumide arendamist, Euroopa tootmise piisavuse prognoosimist ning süsteemi paindlikkuse hinnangut.“

Artikkel 27

Direktiivi 2009/73/EÜ muudatus

Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõikesse 1 lisatakse punkt v:

„v) täita [ettepanekuga COM(2020)824 kavandatud TEN-E määruse] artiklis 3, artikli 5 lõikes 7, artiklites 14, 15, 16 ja 17 sätestatud kohustusi;“

Artikkel 28

Direktiivi (EL) 2019/944 muudatus

Direktiivi (EL) 2019/944 artikli 59 lõikesse 1 lisatakse punkt zz:

„zz) täita [ettepanekuga COM(2020)824 kavandatud TEN-E määruse] artiklis 3, artikli 5 lõikes 7, artiklites 14, 15, 16 ja **17** sätestatud kohustusi;“

Artikkel 29

Määruse (EL) 2019/943 muudatus

Määruse (EL) 2019/943 artikli 48 esimene lause asendatakse järgmisega:

„Kogu liitu hõlmava võrgu arengukava, millele osutatakse artikli 30 lõike 1 punktis b, sisaldab lõimitud võrgu mudelit, sh võimalikke stsenaariume ning süsteemi paindlikkuse hinnangut. **Modelleerimisel kasutatavad asjakohased sisendparameetrid, näiteks oletused kütuse- ja süsinikuhindade kohta või taastuvate energiaallikate paigaldamise kohta** on täielikult kooskõlas artikli 23 kohaselt välja töötatud Euroopa ressursside piisavuse hinnanguga.

Artikkel 30

Määruse (EL) 2019/942 muudatus

Määruse (EL) 2019/942 artikli 11 punktid c ja d asendatakse järgmisega:

- c) täita [ettepanekuga COM(2020)824 kavandatud TEN-E määruse] artiklis 5, artikli 11 lõigetes 2, 8, 9 ja 10 ning artiklites 12, 13 ja **17** III lisa **2. jao** punktis 12 sätestatud kohustusi;

- d) võtta vastu otsuseid kulude-tulude analüüsi metoodika täiendavate muudatuste heakskiitmise kohta vastavalt artikli 11 lõikele 6 ja investeerimistaotluste, sealhulgas piiriülese kulude jaotamise kohta vastavalt [ettepanekuga COM(2020)824 kavandatud TEN-E määruse artikli 16 lõikele 6.

Artikkel 31

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EL) nr 347/2013 tunnistatakse kehtetuks alates [1. jaanuarist 2022]. Käesolevast määrusest ei tulene õigusi määruse (EÜ) 347/2013 lisades loetletud projektide suhtes.

Artikkel 32

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates [1. jaanuarist 2022].

ESMATÄHTSAD ENERGIATARISTUKORIDORID JA -ALAD

1. ESMATÄHTSAD ELEKTRIKORIDORID

- 1) Põhja-lõuna ühendatud elektrivõrgud Lääne-Euroopas: kõnealuse piirkonna liikmesriikide võrkude vahelised ühendused ja ühendused Vahemere-äärse piirkonnaga, sealhulgas Pürenee poolsaarega, eelkõige selleks, et integreerida võrku taastuvatest energiaallikatest toodetud elekter, [] täiustada riigisiseseid võrgutaristuid turgude tõhusamaks lõimimiseks piirkonnas **ning lõpetada Iirimaa isolatsioon.**

Asjaomased liikmesriigid: Austria, Belgia, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Malta, Portugal, Prantsusmaa, Saksamaa ja **Taani.**

- 2) Põhja-lõuna ühendatud elektrivõrgud Ida-Euroopa kesk- ja lõunaosas: põhja-lõuna ja ida-lääne suunalised ühendused ja siseliinid, et viia lõpule siseturu väljakujundamine, [] integreerida võrku taastuvatest energiaallikatest toodetud elekter **ning lõpetada Küprose isolatsioon.**

Asjaomased liikmesriigid: Austria, Bulgaaria, Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Küpros, Poola, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik ja Ungari.

- 3) Läänemere energiaturu ühendamise tegevuskava elektrienergia valdkonnas: liikmesriikidevahelised ühendused ja Läänemere piirkonna siseliinid, et soodustada turgude lõimimist, samal ajal integreerides kasvava taastuvenergia osakaalu piirkonnas.

Asjaomased liikmesriigid: Eesti, Leedu, Läti, Poola, Rootsi, Saksamaa, Soome ja Taani.

2. ESMATÄHTSAD AVAMEREVÕRGU KORIDORID

- 4) Põhjamere elektrivõrk: Põhjameres, Iiri meres, **Keldi meres** ja La Manche'i väinas ning neid ümbritsevates vetes paikneva integreeritud elektrivõrgu arendamine ja sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse ning riikidevahelise elektrikaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: Belgia, Iirimaa, Luksemburg, Madalmaad, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa ja Taani.

- 5) Läänemere energiaturu ühendamise tegevuskava avamerevõrgu valdkonnas Läänemeres ja seda ümbritsevates vetes paikneva lõimitud elektrivõrgu arendamine ja sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse ning riikidevahelise elektrikaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: Eesti, Leedu, Läti, Poola, Rootsi, Saksamaa, Soome ja Taani.

- 6) Lõuna- ja **Lääne**[]-Euroopa avamerevõrk Vahemeres (**sealhulgas Cadizi lahes**) [] ja seda ümbritsevates vetes paikneva lõimitud elektrivõrgu arendamine ning sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse ning riikidevahelise elektrikaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: [] Hispaania, Itaalia, **Kreeka**, Malta, **Portugal** [] ja Prantsusmaa.

- 7) Lõuna- ja **Ida**[]-Euroopa avamerevõrk [] **Vahemeres, Mustas meres ja neid ümbritsevates vetes** paikneva lõimitud elektrivõrgu arendamine ning sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse ning riikidevahelise elektrikaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: **Bulgaaria, Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Küpros, Rumeenia ja Sloveenia.**

- 8) *(Põhineb algsel punktil 7)* **Atlandi []** ookeani avamerevõrk: Atlandi ookeani põhjaosa ümbritsevates vetes paikneva lõimitud elektrivõrgu arendamine ja sellega seotud võrkudevahelised ühendused elektri transportimiseks taastuvatest avamere energiaallikatest tarbimiskeskustesse ja salvestuskohtadesse ning riikidevahelise elektrikaubanduse laiendamiseks.

Asjaomased liikmesriigid: Hispaania, Iirimaa, Portugal ja Prantsusmaa.

3. ESMATÄHTSAD VESINIKUKORIDORID JA ELEKTROLÜÜSISEADMED

- 9) Ühendatud vesinikuvõrgud Lääne-Euroopas (HI West): vesinikutaristu (**sealhulgas gaasile uue kasutusotstarbe andmise taristu**), mis võimaldab luua lõimitud vesinikumagistraali, mis **otsestelt või kaudselt (kolmanda riigi kaudu [])** ühendab piirkonna riike ja rahuldab nende konkreetseid vesinikuga seotud taristuvajadusi, toetades kogu ELi hõlmava vesinikutranspordivõrgu tekkimist.

Elektrolüüsiseadmed: toetada selliste elektrienergiast gaasi tootmise rakenduste kasutuselevõttu, mille eesmärk on võimaldada kasvuhoonegaaside vähendamist ning aidata kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele ning arukale energiasüsteemi lõimimisele. Asjaomased liikmesriigid: Austria, Belgia, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Malta, Portugal, Prantsusmaa, Saksamaa, Taani ja **Tšehhi Vabariik**.

- 10) Ühendatud vesinikuvõrgud Ida-Euroopa kesk- ja lõunaosas (HI East): vesinikutaristu (**sealhulgas gaasile uue kasutusotstarbe andmise taristu**), mis võimaldab luua lõimitud vesinikumagistraali, mis **otsestelt või kaudselt (kolmanda riigi kaudu [])** ühendab piirkonna riike ja rahuldab nende konkreetseid vesinikuga seotud taristuvajadusi, toetades kogu ELi hõlmava vesinikutranspordivõrgu tekkimist.

Elektrolüüsiseadmed: toetada selliste elektrienergiast gaasi tootmise rakenduste kasutuselevõttu, mille eesmärk on võimaldada kasvuhoonegaaside vähendamist ning aidata kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele ning arukale energiasüsteemi lõimimisele. Asjaomased liikmesriigid: Austria, Bulgaaria, Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Küpros, Poola, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik ja Ungari.

- 11) Läänemere energiaturu ühendamise tegevuskava vesiniku valdkonnas: vesinikutaristu (**sealhulgas gaasile uue kasutusotstarbe andmise taristu**), mis võimaldab luua lõimitud vesinikumagistraali, mis **otsest või kaudselt (kolmanda riigi kaudu [])** ühendab piirkonna riike ja rahuldab nende konkreetseid vesinikuga seotud taristuvajadusi, toetades kogu ELi hõlmava vesinikustranspordivõrgu tekkimist.

Elektrolüüsiseadmed: toetada selliste elektrienergiast gaasi tootmise rakenduste kasutuselevõttu, mille eesmärk on võimaldada kasvuhoonegaaside vähendamist ning aidata kaasa süsteemi turvalisele, tõhusale ja usaldusväärsele toimimisele ning arukale energiasüsteemi lõimimisele. Asjaomased liikmesriigid: Eesti, Leedu, Läti, Poola, Rootsi, Saksamaa, Soome ja Taani.

4. ESMATÄHTSAD VALDKONNAD

- 12) Arukate elektrivõrkude kasutuselevõtt: nutivõrgu tehnoloogia kasutuselevõtt kogu liidus, et tõhusalt lõimida kõigi elektrivõrguga ühendatud kasutajate käitumine ja tegevus, eelkõige suurte elektrikoguste tootmine taastuvatest või hajutatud energiaallikatest ja tarbijate nõudlusele reageering.

Asjaomased liikmesriigid: kõik.

- 13) Riikidevaheline CO₂ võrk: transpordi- ja salvestustaristu arendamine liikmesriikide vahel ning ümbritsevate kolmandate riikidega, et võtta kasutusele CO₂ kogumise ja säilitamise tehnoloogia ning [] kasutada CO₂ sünteetiliste kütuste puhul, mis viib CO₂ püsiva neutraliseerimiseni.

Asjaomased liikmesriigid: kõik.

- 14) Arukad gaasivõrgud: arukate gaasivõrkude tehnoloogia kasutuselevõtt kogu liidus, et tõhusalt lõimida gaasivõrku palju vähese CO₂ heitega ja eelkõige taastuvaid gaasiallikaid, toetada võrguhalduse uuenduslike digitaalsete ja muude lahenduste kasutuselevõttu ning hõlbustada arukat energiasüsteemide lõimimist ja nõudlusreageeringut, samuti teha vajalikke füüsilisi uuendusi vähese CO₂-heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside integreerimiseks.

Asjaomased liikmesriigid: kõik.

II LISA

ENERGIATARISTUKATEGOORIAD

I lisa loetletud energiataristu prioriteetide elluviimiseks tuleb arendada järgmistesse kategooriatesse kuuluvaid energiataristuid.

1) Elekter:

- a) **kõik füüsilised seadmed, mis on projekteeritud kõrgepinge- ja ülikõrgepingeelektri transportimiseks, sealhulgas kõrgepinge-õhuliinid, võttes arvesse liikmesriigi siseliine (sealhulgas saartevahelisi ühendusi) ja liikmesriikidevahelisi ühendusi [], kui need on projekteeritud pingele vähemalt 220 kV, ning maa- ja merealused ülekandekaablid, kui need on projekteeritud pingele vähemalt 150 kV. Väikeste eraldatud võrkude ja mõnede liikmesriikide puhul (kui see on asjakohane ja põhjendatud) võib pingepiire vähendada võrgus kasutatava maksimumpingeni;**
- b) elektrisüsteemi elektrisalvestusrajatised elektri alaliseks või ajutiseks salvestamiseks maapealsetesse või maa-alustesse taristusse või geoloogiliselt, tingimusel et need on vahetult ühendatud kõrgepinge õhuliinidega ja jaotusliinidega, mis on projekteeritud pingele 110 kV või rohkem. **Väikeste eraldatud võrkude ja mõnede liikmesriikide puhul (kui see on asjakohane ja põhjendatud) võib pingepiire vähendada võrgus kasutatava maksimumpingeni;**
- c) igasugused punktides a ja b viidatud süsteemide ohutuks, kindlaks ja tõhusaks tööks vajalikud seadmed või paigaldised, sh kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid kõigi pingetasemete juures ning alajaamad;

- d) **arukad elektrivõrgud: igasugused seadmed või paigaldised, digitaalsed** süsteemid ja komponendid, mis ühendavad toimivate digitaalsete platvormide kaudu info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, kontrollisüsteeme ja anduritehnoloogiaid nii ülekande- kui ka kesk- **ja kõrgpingejaotuse tasandil ning** mille eesmärk on tõhusam ja arukam elektrienergia ülekande- ja jaotusvõrk, suurem võimsus uute tootmis-, salvestamis- ja tarbimisvormide loimimiseks ning uute ärimudelite ja turustruktuuride soodustamine;
- e) kõik punktis a viidatud kategooriasse kuuluvad seadmed või paigaldised, millel on kaks funktsiooni: ühendamine ja avamere **võrguühendussüsteem []** avamere tootmiskohtadest [] kahte või enamasse **liikmesriiki ning ühishuviprojektides ja vastastikkust huvi pakkuvates projektides osalevatesse kolmandatesse riikidesse, sealhulgas sisemaa liikmesriikidesse, [.]** samuti kõik avamerel asuvad külgnevad seadmed või paigaldised, mis on hädavajalikud võrgu ohutuks, turvaliseks ja tõhusaks käitamiseks, sealhulgas kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid, ning vajalikud alajaamad, kui need tagavad ka tehnoloogia koostalitlusvõime, muu hulgas eri tehnoloogiat kasutavate liideste ühilduvuse (avamere taastuvenergiavõrgud). **See hõlmab nende seadmete pikendusi maismaal ja riigisisese võrgu tugevdamist, mis on vajalik selleks, et tagada piisav ja usaldusväärne ülekandevõrk ning tarnida avamerel toodetud elektrienergia sisemaa liikmesriikidesse [].**

2) Arukad gaasivõrgud:

kõik järgmised seadmed või paigaldised, mille eesmärk on võimaldada ja hõlbustada **mitmesuguste** vähese CO₂ heitega **ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud** gaaside (sealhulgas biometaan või vesinik) lõimimist **gaasivõrku**: digitaalsed süsteemid ja komponendid, mis ühendavad IKT, kontrollisüsteemid ja anduritehnoloogiad, et võimaldada gaasivõrgus gaasi tootmise, ülekandmise, jaotamise, **hoiustamise** ja tarbimise interaktiivset ja arukat jälgimist, mõõtmist, kvaliteedikontrolli ja juhtimist. Lisaks võivad sellised projektid hõlmata ka seadmeid, mis võimaldavad vastassuunavoogusid jaotustasandilt ülekandetasandini ja sellega seotud olemasoleva võrgu vajalikke **füüsilisi** uuendusi **vähese CO₂-heitega ja eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside integreerimiseks**.

3) Vesinik:

- a) vesiniku transportimise ülekandetorustikud, mis annavad läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel alustel juurdepääsu paljudele võrgu kasutajatele ning mis sisaldavad peamiselt kõrgrõhu-vesinikutorustikke [];
- b) punktis a osutatud kõrgrõhu-vesinikutorustikega ühendatud [] hoidlad;
- c) muudes keemilistes ainetes sisalduva vesiniku või veeldatud vesiniku vastuvõtu-, hoiustamis- ja taasgaasistamis- või rõhulangetamisseadmed, mille ülesanne on vesiniku juhtimine võrku, **kui see on kohaldatav**;
- d) kõik seadmed või paigaldised, sh kompressorjaamad **ja veeldamisjaamad**, mis on vajalikud vesinikusüsteemi ohutuks, kindlaks ja tõhusaks tööks või kahesuunaliste voogude läbilaske võimsuse tagamiseks.

- e) kõik seadmed või paigaldised, mis võimaldavad kasutada vesinikku või vesinikust saadavaid kütuseid transpordisektoris TEN-T [] põhivõrgus.

Kõik [] loetletud varad võivad olla uued ehitatud varad või **maagaasist vesiniku jaoks kasutamiseks ümber kujundatud varad** või nende kahe kombinatsioon.

[]

[]

4) Elektrolüüsirajatised:

- a) elektrolüüsiseadmed: i) mille võimsus **projektis** on [] vähemalt **100 MW**, ii) **saastevaba või vähese CO₂-heitega vesiniku, eelkõige taastuvallikatest toodetud vesiniku** tootmine vastab nõudele vähendada kasvuhoonegaaside heidet olelusringi jooksul [] 70 % võrreldes fossiilkütusega, mille võrdlusväärtus on 94 g CO₂e/MJ []. Olelusringi jooksul tekkivate kasvuhoonegaaside heite vähenemise arvutamiseks kasutatakse direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 28 lõikes 5 osutatud metoodikat või standardit ISO 14067 või ISO 14064-1. **Olelusringi jooksul tekkiv kasvuhoonegaaside heide peab hõlmama kaudset heidet.** Kasvuhoonegaaside heite kvantifitseeritud vähenemist olelusringi jooksul tõendatakse vajaduse korral kooskõlas direktiivi (EL) 2018/2001 artikliga 30 või sõltumatu kolmanda isiku poolt; ja iii) millel on ka võrguga seotud funktsioon, **eelkõige selleks, et tagada süsteemi üldine paindlikkus ning süsteemi üldine tõhusus elektri- ja vesinikuvõrkude jaoks;**
- b) seotud seadmed.

5) 5) Süsinikdioksiid:

- a) spetsiaalne torustik, v.a tootmisetapi torustik, mille kaudu transporditakse CO₂, mis on pärit mitmest allikast, [] selle püsivaks geoloogiliseks säilitamiseks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/31/EÜ³;
- b) veeldamise rajatised ja [] hoidlad CO₂ edasitransportimiseks. **Ilma et see seaks piiranguid neile liikmesriikidele, kus CO₂ geoloogiline säilitamine on keelatud**, hõlmab see ka [] sellises geoloogilises formatsioonis paiknevat taristut, mida kasutatakse CO₂ püsivaks geoloogiliseks säilitamiseks (**mis ei hõlma CO₂ kasutamist süsivesinike tõhustatud tootmiseks**) direktiivi 2009/31/EÜ alusel, ning seonduvaid maapealseid rajatise ja sissejuhtimisseadmeid. **Käesoleva määruse suhtes kohaldatav geoloogilise säilitamise taristu piirdub seonduvate maapealsete rajatiste ja sissejuhtimisseadmetega, mida on vaja, et võimaldada CO₂ piiriülest transporti ja säilitamist.**
- c) igasugused kõnealuse süsteemi nõuetekohaseks, kindlaks ja tõhusaks tööks vajalikud seadmed või paigaldised, sh kaitse-, seire- ja juhtimissüsteemid.

³ ELT L 140, 5.6.2009, lk 114.

III LISA

PROJEKTIDE PIIRKONDLIKUD LOENDID []

1. RÜHMI KÄSITLEVAD EESKIRJAD

- 1) Riigi reguleerivate asutuste pädevusse kuuluva energiataristu puhul koosneb iga rühm liikmesriikide, riigi reguleerivate asutuste ja ülekandevõrguettevõtjate, samuti [] komisjoni, koostööameti, **ELi jaotusvõrguettevõtjate üksuse** ning ENTSO-E ja ENTSO-G esindajatest [].

Muude energiataristukategooriate puhul koosneb iga rühm liikmesriikide, iga I lisas kindlaks määratud asjaomase prioriteediga seotud projektiarendajate ning komisjoni esindajatest [].

- 2) Olenevalt liidu loendisse kantavate projektide arvust, piirkondlikest taristu puudustest ja turu arengust võivad rühmad ja rühmade otsuseid tegevad organid vajaduse korral jaguneda, ühineda või kohtuda eri koosseisudes, et arutada küsimusi, mis on ühised kõigile rühmadele või puudutavad üksnes konkreetseid piirkondi. Sellised küsimused võivad hõlmata regioonidevahelise sidususega seotud teemasid või piirkondlike loendite kavandesse lisatud kavandatavate selliste projektide arvu, mis võivad muutuda haldamatuks.
- 3) Rühmad korraldavad oma tööd vastavalt piirkondlikule koostööle, mida tehakse direktiivi (EL) 2019/944 artikli 61, direktiivi 2009/73/EÜ artikli 7 ning määruse (EL) 2019/943 artikli 34 ja määruse (EÜ) nr 715/2009 artikli 12 kohaselt ning muude olemasolevate piirkondlike koostööstruktuuride kaudu.

- 4) Kui see on I lisa kindlaks määratud asjaomaste **esmatähtsate koridoride ja teemavaldkondade** rakendamiseks asjakohane, kutsub iga rühm osalema sellise projekti arendajaid, mis võidakse potentsiaalselt valida ühishuviprojektiks, ning riikide haldusasutuste, reguleerivate asutuste ja kolmandate riikide ülekandevõrguettevõtjate esindajaid. Otsus kutsuda kolmanda riigi esindajaid põhineb konsensusel.
- 4a) **I lisa punktis 2 määratletud koridoride puhul kutsub iga rühm asjakohasel juhul osalema sisemaa liikmesriikide, pädevate asutuste, riigi reguleerivate asutuste ja ülekandevõrguettevõtjate esindajaid ning sellise projekti arendajaid, mis võidakse potentsiaalselt valida ühishuviprojektiks.**
- 5) iga rühm kutsub asjakohasel juhul asjaomaseid sidusrühmi esindavaid organisatsioone, **sealhulgas kolmandate riikide esindajaid**, ja vajaduse korral otse sidusrühmi **väljendama oma eriteadmisi**, sealhulgas tootjaid, jaotusvõrguettevõtjaid, tarnijaid, tarbijaid ja **ELis asuvaid** keskkonnakaitseorganisatsioone. Rühmad võivad oma ülesannete täitmiseks korraldada kuulamisi või konsulteerimisi.
- 6) Komisjon avaldab sidusrühmadele kättesaadaval platvormil rühmade koosolekute kodukorra, liikmesorganisatsioonide ajakohastatud nimekirja, korrapäraselt ajakohastatud teabe töö edenemise kohta, koosolekute päevakorrad ning koosolekute protokollid, kui need on kättesaadavad. Rühmade otsuseid tegevate organite arutelud ja projektide paremusjärjestus vastavalt artikli 4 lõikele 5 on konfidentsiaalsed. **Kõik piirkondlike rühmade tegevust ja tööd käsitlevad otsused tehakse konsensuse alusel.**
- 7) Komisjon, koostööamet ja rühmad püüavad saavutada kooskõla eri rühmade töös. Selleks tagavad komisjon ja koostööamet, kui see on asjakohane, kogu piirkondadevahelist huvi pakkuvat tööd hõlmava teabe vahetuse asjaomaste rühmade vahel.
- 8) Riikide reguleerivate asutuste ja koostööameti osalus rühmades ei sea ohtu nende ülesannete ja kohustuste täitmist, mis on nendele asutustele pandud käesoleva määrusega või direktiivi (EL) 2019/944 artiklitega 58, 59 ja 60 ning direktiivi 2009/73/EÜ artiklitega 40 ja 41 või määrusega (EL) 2019/942.

2. PIIRKONDLIKE LOENDITE KOOSTAMISE PROTSESS

- (1) Ühishuviprojektiks **või vastastikkust huvi pakkuvaks** projektiks välja valimiseks potentsiaalselt sobiva projekti arendajad, kes soovivad saada projektile emba kumba [] staatust, esitavad rühmale ühishuviprojektiks **või vastastikkust huvi pakkuvaks** projektiks välja valimise taotluse, mis sisaldab järgmist:
- a) hinnang selle kohta, kuidas tema projekt aitab rakendada I lisa sätestatud prioriteete;
 - b) artiklis 4 kindlaks määratud asjakohaste kriteeriumide täitmise analüüs;
 - c) piisava küpsusastme saavutanud projektide puhul projektipõhine kulude-tulude analüüs vastavalt metoodikatele, mille on koostanud ENTSO-E ja ENTSO-G artikli 11 kohaselt;
 - d) **vastastikust huvi pakkuvate projektide puhul otseselt mõjutatud riikide valitsuste toetuskirjad, milles väljendatakse toetust projektile, või muud mittesiduvad kokkulepped; []**
 - e) mis tahes muu teave, mis on projekti hindamiseks asjakohane.

See teave tehakse kättesaadavaks asjaomase piirkondliku rühma otsuseid tegevale organile, riigi reguleerivatele asutustele ja ENTSOdele.

- (2) Kõik taotluse saajad tagavad tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse.
- (3) II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e sätestatud kategooriatesse kuuluvad kavandatavad elektri ülekandmise ja salvestamise ühishuviprojektid on projektid, mis on osa elektrivõrgu viimasest kättesaadavast kogu liitu hõlmavast **kümneaastasest elektrivõrgu arengukavast**, mille ENTSO-E on koostanud määruse (EL) 2019/943 artikli 30 alusel. II lisa punkti 1 alapunktis e sätestatud kategooriatesse kuuluvad kavandatavad elektri ülekandmise ja salvestamise ühishuviprojektid on projektid, mis tulenevad artikli 14 lõikes 2 osutatud lõimitud avamerevõrgu kavandamisest **ja tugevdamisest** ning on sellega kooskõlas.

- (4) Alates 1. jaanuarist 2024 on II lisa punktis 3 sätestatud kategooriatesse kuuluvad kavandatavad vesiniku ühishuviprojektid projektid, mis on osa viimasest kättesaadavast kogu liitu hõlmavast kümneaastasest võrgu arengukavast [].
- (5) Hiljemalt 30. juuniks 2022 ja seejärel iga kogu liitu hõlmava kümneaastase võrgu arengukava kohta esitavad ENTSO-E ja ENTSO-G ajakohastatud suunised projektide lisamiseks punktides 3 ja 4 osutatud kogu liitu hõlmavasse kümneaastasest võrgu arengukavasse, et tagada võrdne kohtlemine ja protsessi läbipaistvus.

ENTSO-E ja ENTSO-G konsulteerivad enne lõplike suuniste avaldamist komisjoni ja koostööametiga oma vastavate suuniste kavandi üle, mis käsitlevad projektide lisamist kogu liitu hõlmavatesse kümneaastasest võrgu arengukavadesse, ning võtavad nõuetekohaselt arvesse komisjoni ja koostööameti soovitusi.

- (6) II lisa punktis 5 sätestatud kategooriatesse kuuluvad kavandatavad CO₂ transpordi projektid on osa vähemalt kahe liikmesriigi poolt riikidevahelise CO₂ transpordi ja taristu arendamiseks koostatud kavast, mille asjaomased liikmesriigid või nende määratud üksused esitavad komisjonile.

(7) **Valikukriteeriumide kohaldamine**

- a) **ENTSO-E [] ja ENTSO-G esitavad rühmale hindamismetoodika, mida nad kasutavad kümneaastase võrgu arengukava valikukriteeriumide hindamiseks.**

b) **Riigi reguleerivate asutuste pädevusse kuuluvate [] projektide puhul** kontrollivad riigi reguleerivad asutused ja vajaduse korral koostööamet – võimaluse korral piirkondliku koostöö raames (vastavalt direktiivi (EL) 2019/944 artiklile 61 ja direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 7) – kriteeriumide ja kulude-tulude analüüsi metoodika ühtset kohaldamist ning hindavad nende piiriülest asjakohasust. Nad esitavad oma hinnangu rühmale. **Komisjon tagab, et artiklis 4 ja IV lisas osutatud kriteeriume ja metoodikaid kohaldatakse ühtlustatud viisil, et tagada piirkondlike rühmade sidusus.**

- (8) [] **Kõigi muude projektide** puhul hindab komisjon artiklis 4 sätestatud kriteeriumide kohaldamist. Komisjon võtab samuti arvesse projektide tulevase laiendamise võimalusi muude liikmesriikide kaasamiseks. Komisjon esitab oma hinnangu rühmale. **Rühma kuuluvad liikmesriikide, riigi reguleerivate asutuste ja ülekandevõrguettevõtjate, samuti komisjoni, koostööameti ja ENTSO-E või ENTSO-G esindajad ning asjakohasel juhul projektiarendajad. Projektide puhul, mis taotleavad vastastikust huvi pakkuva projekti staatust, kutsutakse osalema kolmandate riikide esindajad ja reguleerivad asutused.**
- (9) **Liikmesriikide arvamused ja heakskiidud:** iga liikmesriik, kelle territooriumiga ei ole kavandatav projekt seotud, kuid kellele kavandatav projekt võib avaldada positiivset puhasmõju või olulist mõju, näiteks keskkonnale või energiataristu toimimisele tema territooriumil, võib esitada rühmale arvamuse, kirjeldades oma mureküsimusi. **Iga üksik ühishuviprojekti ja/või vastastikkust huvi pakkuva projekti ettepanek peab saama heakskiidu liikmesriikidelt, kelle territooriumiga on see projekt seotud; kui mõni liikmesriik heakskiitu ei anna, esitab ta asjaomasele rühmale sellekohased põhjendused;**

- (10) [] Rühm analüüsib rühma kuuluva liikmesriigi taotlusel liikmesriigi poolt vastavalt artikli 3 lõikele 3 esitatud põhjendusi, miks tema territooriumiga seotud ühishuviprojekti või vastastikkust huvi pakkuvat projekti mitte heaks kiita. **Rühm hindab ja tagab, et piirkondliku taristu vajaduste kindlaksmääramisel ja iga ühishuviprojekti või vastastikkust huvi pakkuva projekti puhul kohaldatakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet. Hindamine hõlmab muu hulgas nõudluse juhtimist, turukorralduslahendusi, digilahenduste rakendamist ja hoonete renoveerimist. Rühm soovib nende rakendamist prioriteetse lahendusena alati, kui neid peetakse kogu süsteemi perspektiivist kulutõhusamaks kui uue taristu ehitamist pakkumise pool.**
- (11) **Paremusjärjekorda seadmine:** rühm tuleb kokku, et kavandatud projekte, [] mida on vastavalt eelmistele punktidele hinnatud, analüüsida ja need paremusjärjestusse seada, võttes arvesse reguleerivate asutuste hinnangut või komisjoni hinnangut nende projektide kohta, mis ei kuulu riigi reguleerivate asutuste pädevusse. **Rühma kuuluvad piirkondliku rühma otsuseid tegev organ ja riigi reguleerivad asutused. Arutelud on konfidentsiaalsed.**
- (12) **ACERi arvamus:** riigi reguleerivate asutuste pädevusse kuuluvate kavandatavate projektide piirkondlike loendite kavandid, mille rühmad on koostanud, koos kõigi punktis 9 täpsustatud arvamustega esitatakse koostööametile kuus kuud enne liidu loendi vastuvõtmise kuupäeva. Koostööamet hindab piirkondlike loendite kavandeid ja nendega kaasas olevaid arvamusi kolme kuu jooksul alates kättesaamise kuupäevast. Koostööamet esitab oma arvamuse piirkondlike loendite kavandite kohta, eelkõige kriteeriumide ja kulude-tulude analüüsi ühtse kohaldamise kohta kõigis piirkondades. Koostööameti arvamus võetakse vastu kooskõlas määruse (EL) 2019/942 artikli 22 lõikes 5 osutatud menetlusega.
- (13) Kui [] piirkondlike loendite **kavanditest** lähtudes ja koostööameti arvamust arvesse võttes muutuks kavandatavate [] projektide koguhulk liidu loendis haldamatuks, [] **soovib** komisjon igale asjaomasele rühmale [] jätta [] **piirkondlikust** loendist välja projektid, mille asjaomane rühm oli seadnud artikli 4 lõike 5 alusel koostatud paremusjärjestuses kõige viimastele kohtadele.

[] (14) [] Ühe kuu jooksul alates koostööameti arvamuse kättesaamise kuupäevast võtab iga rühma otsuseid tegev organ artikli 3 lõike 3 sätteid järgides vastu oma lõpliku piirkondliku loendi kavandatavatest ühishuviprojektidest ja vastastikkust huvi pakkuvatest projektidest, lähtudes rühmade ettepanekust ning võttes arvesse koostööameti arvamust ja punkti 7 kohaselt esitatud riigi reguleerivate asutuste hinnangut või punkti 8 kohaselt esitatud komisjoni hinnangut nende projektide kohta, mis ei kuulu riigi reguleerivate asutuste pädevusse, ning komisjoni nõuannet, mille eesmärk on hoida ühishuviprojektide koguarv hallatavates piirides, eelkõige piiridel, seoses konkureerivate või potentsiaalselt konkureerivate projektidega. Rühmade otsuseid tegevad organid esitavad lõplikud piirkondlikud loendid koos kõigi punktis 9 täpsustatud arvamustega komisjonile.

[] Arutelud on konfidentsiaalsed.

IV LISA

ÜHISHUVIPROJEKTIDE JA VASTASTIKKUST HUVI PAKKUVATE PROJEKTIDE KRITEERIUMIDEGA SEOTUD EESKIRJAD JA NÄITAJAD

- (1) Olulise piiriülese mõjuga projekt on liikmesriigi territooriumil elluviidav projekt, mis vastab järgmistele tingimustele:
- a) elektriülekanne: projekti kaudu suurendatakse võrgu ülekandevõimsust või kaubanduslikeks elektrivoogudeks kättesaadavat võimsust asjaomase liikmesriigi ja ühe või mitme teise liikmesriigi piiril, mille tulemusena suureneb piiriülese võrgu ülekandevõimsus selle liikmesriigi ja ühe või mitme teise liikmesriigi piiril vähemalt 500 megavati võrra võrreldes olukorraga, kui projekt jäetaks käiku laskmata, **või projekti kaudu vähendatakse omavahel ühendamata energiasüsteemide eraldatust ühes või mitmes liikmesriigis;**
 - b) elektri salvestamine: projekti installeeritud võimsus on vähemalt 225 megavatti ja sellega luuakse salvestamisvõimsus, mis võimaldab vähemalt 250 gigavatt-tunni suurust elektri netotoodangut aastas;
 - c) arukad elektrivõrgud: projekt on seotud kõrge- ja keskpingseseadmete ja -paigaldistega, mis on projekteeritud kõrge- ja keskpingele. See hõlmab ülekandevõrguettevõtjaid ülekande- ja jaotusvõrguettevõtjaid või jaotusvõrguettevõtjaid vähemalt kahest liikmesriigist. Jaotusvõrguettevõtjaid võib kaasata ainult siis, kui seda toetavad vähemalt kahe liikmesriigi ülekandevõrguettevõtjad, kes on projektiga tihedalt seotud ja tagavad koostalitlusvõime. Projekt hõlmab vähemalt 50 000 elektri kasutajat, tootjat, tarbijat või tootvat tarbijat piirkonnas, kus tarbitakse vähemalt 300 gigavatt-tundi aastas, kusjuures vähemalt 20 % tarbitavast elektrist pärineb muutlikest taastuvatest energiaallikatest. **Kasutajate arvu ja tarbimise piirväärtusega seotud piirangut ei kohaldata väikeste eraldatud võrkude suhtes (nagu on määratletud direktiivis (EL) 2019/944).**

- d) vesiniku ülekandmine: projekt võimaldab vesiniku ülekandmist üle asjaomaste liikmesriikide piiride või suurendab olemasolevat piiriülest vesinikutranspordivõimsust kahe liikmesriigi vahelisel piiril vähemalt 10 % võrreldes olukorraga enne projekti käivitamist ning projekt näitab piisavalt, et on kavandatud piiriülese vesinikuvõrgu oluline osa, ning esitab piisavaid tõendeid olemasolevate kavade ja koostöö kohta naaberriikide ja võrguettevõtjatega;
- e) II lisa punktis 3 osutatud vesinikuhooldlad või vesiniku vastuvõtukohad: projekti eesmärk on tarnida otse või kaudselt vähemalt kahte liikmesriiki;
- f) elektrolüüsiseadmed: projekt tagab vähemalt [...] 100 MW ülesseatud võimsuse **projektis** ja toob otsest või kaudset kasu vähemalt kahele liikmesriigile;
- g) arukad gaasivõrgud: projekt hõlmab ülekandevõrguettevõtjaid, ülekande- ja jaotusvõrguettevõtjaid või jaotusvõrguettevõtjaid vähemalt kahest liikmesriigist. Jaotusvõrguettevõtjaid võib kaasata ainult siis, kui seda toetavad vähemalt kahe liikmesriigi ülekandevõrguettevõtjad, kes on projektiga tihedalt seotud ja tagavad koostalitlusvõime.

- (2) Vastastikkust huvi pakkuv projekt, millel on märkimisväärne piiriülene mõju, on projekt, mis vastab järgmistele tingimustele:
- a) II lisa punkti 1 alapunktides a ja e sätestatud kategooriasse kuuluvate vastastikkust huvi pakkuvate projektide puhul suurendab projekt võrgu ülekandevõimsust või kaubavoogude jaoks kättesaadavat võimsust selle liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi piiril ning toob märkimisväärset **kas otsest või kaudset (kolmanda riigiga ühenduse kaudu) kasu** artikli 4 lõikes 3 loetletud erikriteeriumide alusel vähemalt **ühele liikmesriigile, kui koos kolmanda riigiga tehtav projekt aitab rakendada konkreetset Euroopa esmatähtsat koridori või ala, või vähemalt kahele liikmesriigile projektiklastrite puhul**. ENTSO-E arvutab liikmesriikide kasu kogu liitu hõlmava kümneaastase võrgu arengukava raames ja avaldab selle;
 - b) II lisa punktis 3 sätestatud kategooriasse kuuluvate vastastikkust huvi pakkuvate projektide puhul võimaldab vesinikuprojekt vesiniku ülekandmist liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi piiril ning tõestab, et toob märkimisväärset **kas otsest või kaudset (kolmanda riigiga ühenduse kaudu) kasu** artikli 4 lõikes 3 loetletud erikriteeriumide alusel vähemalt **ühele liikmesriigile, kui koos kolmanda riigiga tehtav projekt aitab rakendada konkreetset Euroopa esmatähtsat koridori või ala, või vähemalt kahele liikmesriigile projektiklastrite puhul**. ENTSO-G arvutab liikmesriikide kasu kogu liitu hõlmava kümneaastase võrgu arengukava raames ja avaldab selle;
 - c) II lisa punktis 5 sätestatud kategooriasse kuuluvate vastastikkust huvi pakkuvate projektide puhul võib projekti kasutada inimtekkelise süsinikdioksiidi transportimiseks vähemalt kahe liikmesriigi ja kolmanda riigi poolt.

(3) II lisa punkti 1 alapunktides a, b, c ja e sätestatud kategooriatesse kuuluvate projektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:

- a) **Taastuvenergia ülekandmist suurimatesse tarbimiskeskustesse ja salvestamiskohtadesse mõõdetakse elektrivõrgu viimase olemasoleva kogu liitu hõlmava kümneaastase arengukava raames tehtud analüüsi kohaselt, tehes eelkõige järgmist:**
 - i) **elektri ülekandmisega seoses hinnatakse projekti tulemusel ühendatavat ja ülekantavat taastuvatest energiaallikatest toodetavat elektrikogust (tehnoloogialiikide kaupa ja megavattides) võrreldes nimetatud taastuvatest energiaallikatest toodetava elektri kavandatud üldkogusega asjaomases liikmesriigis 2030. aastal vastavalt lõimitud riiklikele energia- ja kliimakavadele, mille liikmesriigid on esitanud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1999⁴;**
 - ii) **elektri salvestamisega seoses võrreldakse projektist tulenevat uut salvestusvõimsust sama salvestustehnoloogia olemasoleva koguvõimsusega V lisas määratletud analüüsipiirkonnas.**
- b) **Turgude lõimimist, konkurentsi ja süsteemi paindlikkust mõõdetakse elektrivõrgu viimase olemasoleva kogu liitu hõlmava kümneaastase arengukava raames tehtud analüüsi kohaselt, tehes eelkõige järgmist:**

⁴ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).**

- i) piiriüleste projektide puhul arvutatakse nende mõju mõlemasuunaliste elektrivoogude ülekande võimsusele võrgus, mõõdetuna elektrikogustes (megavattides), ning nende panus sellesse, et saavutada vähemalt minimaalne, 15 % ühendatuse eesmärk, või olulise piiriülese mõjuga projektide puhul nende mõju võrgu ülekandevõimsusele asjaomaste liimesriikide vahelistel piiridel, asjaomaste liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelistel piiridel või asjaomastes liikmesriikides ning mõju pakkumise ja nõudluse tasakaalustamisele ja võrgu toimimisele asjaomastes liikmesriikides;
- ii) V lisas määratletud analüüsipiirkonnas hinnatakse projekti mõju kogu energiasüsteemi tootmis- ja ülekandekuludele ning turuhindade arengule ja ühtlustumisele eri planeerimisstsenaariumide korral, võttes eelkõige arvesse tootmisvõimsuste koormamisjärjestuse muutumist;

[]

- c) Varustuskindlust, koostalitlusvõimet ja süsteemi talitluskindlust mõõdetakse elektrivõrgu viimase olemasoleva kogu liitu hõlmava kümneaastase arengukava raames tehtud analüüsi kohaselt, hinnates eelkõige, kuidas projekt mõjutab V lisas määratletud analüüsi piirkonnas piisava tootmise ja ülekandmisega seotud hinnangulist tootmispuudujääki teatavatel iseloomulikel koormusperioodidel, võttes arvesse kliimaga seotud äärmuslikke ilmastikunähtusi ja nende mõju taristu vastupidavusele. Võimaluse korral mõõdetakse, millist mõju avaldab projekt süsteemi toimimise ja teenuste sõltumatule ja usaldusväärsele kontrollile.

(4) II lisa punkti 1 alapunktis d sätestatud kategooriasse kuuluvate projektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:

- (a) Säätvuse tase : Selle kriteeriumi mõõtmiseks hinnatakse, mil määral on võrk võimeline ühendama ja transportima muutlikku taastuvenergiat.

- (b) Energiavarustuskindlus : Selle kriteeriumi mõõtmiseks kasutatakse elektrikao määra jaotus- ja/või ülekandevõrkudes, elektrivõrguosade protsentuaalset kasutust (st keskmine koormus), võrguosade kättesaadavust (seotud ettekavandatud ja ettekavandamata hooldustöödega) ja selle mõju võrgu toimimisele ning katkestuste, sealhulgas kliimaga seotud häirete kestust ja sagedust.
- (c) Turgude lõimimine : Selle kriteeriumi mõõtmiseks hinnatakse uuenduslikke lahenduste kasutuselevõttu süsteemi toimimises, **energiasüsteemide eraldatust** ja omavahelist ühendatust, samuti muude sektorite lõimimise taset ning uute ärimudelite ja turu struktuuride hõlbustamist.
- (d) Talituskindlus, paindlikkus ja tarnekvaliteet : Selle kriteeriumi mõõtmiseks hinnatakse uuenduslikku lähenemisviisi süsteemi paindlikkusele, küberturvalisusele, võrgu tõhusale talitlusele ülekande- ja jaotusvõrguettevõtjate tasandil, suutlikkust hõlmata nõudlusreageeringut, salvestamist, energiatõhususe meetmeid, digitaalsete vahendite ja IKT kulutõhusat kasutamist seire ja kontrolli eesmärgil, elektrisüsteemi stabiilsust ja pingekvaliteeti.

(5) II lisa punktis 3 sätestatud kategooriasse kuuluva vesinikutaristu puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:

- a) säästvust mõõdetakse projekti panusena: kasvuhoonegaaside heite vähendamisse eri lõppkasutuselades, näiteks tööstuses või transpordis; taastuvatest energiaallikatest elektri tootmise paindlikkuse ja sesoonse salvestamise võimalustesse; või saastevaba **ja vähese CO₂-heitega vesiniku lõimimisse, et võtta arvesse turu vajadusi ja edendada taastuvallikatest toodetud vesinikku;**
- b) turgude lõimimise ja koostalitlusvõime mõõtmiseks arvutatakse projekti lisaväärtus turupiirkondade lõimimisele, hindade lähenemisele ning süsteemi üldisele paindlikkusele;
- c) energiavarustuskindluse ja paindlikkuse mõõtmiseks arvutatakse projekti lisaväärtus vesiniku varustuskindluse vastupidavusele, mitmekesisusele ja paindlikkusele;
- d) konkurentsi mõõdetakse projekti panusena tarnete mitmekesistamisse, sealhulgas juurdepääsu hõlbustamisse omamaistele vesinikuallikatele.

(6) II lisa punktis 2 sätestatud kategooriasse kuuluvate aruka gaasivõrgu projektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:

- a) säästvuse taseme mõõtmiseks hinnatakse gaasivõrku lõimitud taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaaside osakaalu, sellega seotud kasvuhoonegaaside heite vähenemist kogu süsteemi CO₂ heite vähendamiseks ja lekete piisavat avastamist;
- b) kvaliteedi ja energiavarustuskindluse mõõtmiseks hinnatakse kindlalt olemasoleva gaasivarustuse ja tippnõudluse suhet, impordi osa, mida asendavad kohalikud taastuvatest energiaallikatest toodetud ja vähese CO₂ heitega gaasid, süsteemi toimimise stabiilsust, häirete kestust ja sagedust tarbija kohta;

- c) võimaldatakse selliseid paindlikke teenuseid nagu tarbimiskaja ja salvestamine, hõlbustades energiasüsteemide arukat lõimimist **ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega**; hõlbustamise mõõtmisel hinnatakse ühendatud energiasektorites ja -süsteemides, näiteks kütte- ja energiasüsteemis, transpordis ja tööstuses saavutatavat kulude kokkuhoidu.
- (7) II lisa punktis 4 sätestatud kategooriasse kuuluvate elektrolüüsiprojektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:
- a) säästvuse mõõtmiseks hinnatakse, kui suur osakaal on võrku lõimitud saastevabal või **vähese CO₂ heitega vesinikul, eelkõige taastuvallikatest toodetud vesinikul**, mis vastab II lisa punkti 4 alapunkti a alapunktis ii määratletud kriteeriumidele, ja sellega seotud kasvuhoonegaaside heite vähenemist;
- b) energiavarustuskindluse mõõtmiseks hinnatakse selle panust võrgu talitluse ohutusse, stabiilsusse ja tõhususse, sealhulgas hinnates taastuvatest energiaallikatest toodetava elektrienergia tootmise välditud vähendamist;
- c) võimaldatakse selliseid paindlikke teenuseid nagu tarbimiskaja ja salvestamine, hõlbustades energiasüsteemide arukat lõimimist **ühenduste loomise kaudu teiste energiakandjate ja sektoritega**; hõlbustamise mõõtmisel hinnatakse ühendatud energiasektorites ja -süsteemides, näiteks gaasi-, vesiniku-, energia- ja küttevõrgud, transpordi- ja tööstussektoris saavutatavat kulude kokkuhoidu [].
- (8) II lisa punktis 5 sätestatud kategooriasse kuuluvate CO₂ transpordi projektide puhul hinnatakse artiklis 4 sätestatud kriteeriume järgmiselt:
- a) eeldatav kasvuhoonegaaside koguvähenemine olelusringi jooksul, mis saavutatakse paigaldiste ühendamisel CO₂ transpordi- ja säilitamisvõrku, ning võimatus kasutada ainult muid tehnoloogiaid ja rakendusi, mis ei ole seotud CO₂ kogumise ja säilitamise süsteemiga, et saavutada ühendatud paigaldises sama säästvuse tase võrreldavate kuludega võrreldava aja jooksul;
- b) keskkonnakoormuse ja -riski vähendamine CO₂ püsiva neutraliseerimise kaudu.

KOGU ENERGIASÜSTEEMI HÕLMAV KULUDE-TULUDE ANALÜÜS

ENTSO-E ja ENTSO-G välja töötatud kulude-tulude analüüsi metoodikad peaksid olema sidusad, võttes ühtlasi arvesse valdkondlikke eripärasid. Ühishuviprojektide ja vastastikkust huvi pakkuvate projektide kogu energiasüsteemi hõlmava ühtlustatud ja läbipaistva kulude-tulude analüüsi metoodika on ühtne kõigi taristukategooriate puhul, välja arvatud juhul, kui eriomased elemendid on põhjendatud. Need käsitlevad kulusid laiemas tähenduses (sealhulgas väliskulusid), pidades silmas liidu eesmärke, eelkõige 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärke ning 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamise eesmärki, ning vastavad järgmistele põhimõtetele.

- (1) Iga projekti analüüsi piirkond hõlmab kõiki liikmesriike ja kolmandaid riike, kelle territooriumil projekt asub, kõiki vahetus naabruses asuvaid liikmesriike ning kõiki muid liikmesriike, keda projekt märkimisväärselt mõjutab. Selleks teevad ENTSO-E ja ENTSO-G koostööd kõigi asjakohaste kolmandate riikide asjakohaste võrguettevõtjatega. **II lisa punktis 3 sätestatud kategooriasse kuuluvate projektide puhul teevad ENTSO-E ja ENTSO-G projektiarendajaga koostööd ka juhul, kui tegemist ei ole süsteemihalduriga.**
- (2) Iga kulude-tulude analüüs sisaldab tundlikkuse analüüsi lähteandmete kohta, **mis hõlmavad tootmise ja kasvuhoonegaasidega seotud kulusid, samuti eeldatavat nõudlust [] ja pakkumise arengut (sealhulgas taastuvad energiaallikad), muu hulgas mõlema paindlikkuse osas, ning salvestusvõimaluste kättesaadavust**, samas analüüsi piirkonnas elluviidavate projektide käikulaskmise kuupäeva, **kliimamõju** ja muid asjakohaseid parameetreid.
- (3) Selles määratletakse läbiviidav analüüs, mis tehakse asjaomaste mitut sektorit hõlmavate lähteandmete põhjal, määrates kindlaks mõju iga projekti olemasolu ja puudumise korral, **ning hõlmab asjaomaseid vastastikkuseid seoseid muude projektidega.**

- (4) Selles antakse suunised kulude-tulude analüüsiks vajalikuks võrgu, [] turu sotsiaal-majandusliku modelleerimise koostamiseks ja kasutamiseks. Modelleerimine võimaldab täielikult hinnata majanduslikku (sealhulgas turgude lõimimine, energiavarustuskindlus ja konkurents, **samuti energiasüsteemi eraldatuse lõpetamine**), sotsiaalset ning keskkonna- ja kliimamõju, sealhulgas sektoriülest mõju. Metoodika on **täielikult läbipaistev ja** sisaldab üksikasju selle kohta, millist kasu ja kulu arvutatakse ning miks ja kuidas seda tehakse.
- (5) See hõlmab energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte rakendamist ja selgitust selle kohta, kuidas seda kümneaastaste võrgu arengukavade kõigis etappides rakendatakse.
- (6) **Selles selgitatakse, et projekt ei takista taastuenergia arendamist ja kasutuselevõttu.**
- (7) See tagab, et selgitatakse välja, millistele liikmesriikidele avaldab projekt positiivset puhasmõju (kasusaajad) ja millistele negatiivset puhasmõju – **kes võivad olla teised liikmesriigid kui need, kelle territooriumile taristu on ehitatud** – (kulukandjad).
- (8) Selles võetakse arvesse vähemalt kapitalikulud, tegevus- ja hoolduskulud, **samuti seonduva süsteemi kulud** [] projekti **kogu tehnilise** eluea jooksul, [] näiteks kasutusest kõrvaldamise ja jäätmekäitluse kulud, **sealhulgas väliskulud** []. Metoodikas antakse juhiseid kulude-tulude arvutamisel kasutatavate diskontomäärade, [] **tehnilise eluea** ja jääkväärtuse kohta. **Lisaks sisaldab see kohustuslikku metoodikat tulude ja kulude suhte ning nüüdispuhasväärtuse arvutamiseks ning hüvitiste diferentseerimist vastavalt nende hindamismeetodite usaldusväärsuse tasemele. Samuti võetakse arvesse meetodeid, et arvutada projektide kliima- ja keskkonnamõju ning panust ELi energiaeesmärkide saavutamisse, nagu taastuenergia kasutuselevõtt, energiatõhusus ja süsteemidevahelise ühendatuse eesmärgid.**

- (9) See tagab, et iga projekti puhul võetud kliimamuutustega kohanemise meetmeid ja kasvuhoonegaaside heitega seotud kulusid **hinnatakse usaldusväärselt ja kooskõlas []** liidu muude poliitikavaldkondadega, **et võimaldada võrdlust muude lahendustega, mis ei nõua uute taristute ehitamist.**

VI LISA

SUUNISED LÄBIPAISTVUSE JA ÜLDSUSE OSALEMISE KOHTA

- (1) Artikli 9 lõikes 1 osutatud loamenetluse käsiraamat sisaldab vähemalt järgmist:
- a) asjakohaste (sh keskkonnaalaste) õigusaktide kirjeldused, mille alusel tehakse otsused ja esitatakse arvamused eri liiki asjakohaste ühishuviprojektide kohta;
 - b) asjakohaste vajaminevate otsuste ja arvamuste loetelu;
 - c) pädeva asutuse, muude ametiasutuste ja tähtsaimate asjaomaste sidusrühmade nimed ja kontaktandmed;
 - d) tööde käik, kusjuures märgitud on kõik tööetapid ja ligikaudne ajakava, ning lühiülevaade otsuste tegemise protsessist eri liiki asjakohaste ühishuviprojektide puhul;
 - e) teave otsuse taotlusele lisatavate dokumentide ulatuse, ülesehituse ja üksikasjalikkuse kohta, sh kontrollnimekiri;
 - f) millistes etappides ja kuidas osaleb protsessis üldsus;
 - g) kord, mille kohaselt pädev asutus, muud asjaomased asutused ja projektiarendajad tõendavad, et avaliku konsultatsiooni käigus avaldatud arvamusi on arvesse võetud, näiteks näidates, milliseid muudatusi tehti projekti asukohas ja ülesehituses, või põhjendades, miks selliseid arvamusi ei ole arvesse võetud;

[]

- (2) artikli 10 lõike 5 punktis b osutatud üksikasjalikus ajakavas määratakse kindlaks vähemalt järgmine:
- a) vajaminevad otsused ja arvamused;
 - b) projektiga tõenäoliselt seotud ametiasutused, sidusrühmad ja üldsus;
 - c) menetluse üksiketapid ja nende kestus;
 - d) tervikotsuse tegemiseks olulised vahe-eesmärgid ja nende saavutamise tähtajad;
 - e) ametiasutuste kavandatud ressursid ja võimalike lisaressursside vajadus.
- (3) ilma et see piiraks keskkonnaõigusest tulenevate avalike konsultatsioonide nõuete kohaldamist, selleks et suurendada üldsuse osalemist loamenetluses ning tagada eelnev teavitamine ja dialoog üldsusega, kohaldatakse järgmisi põhimõtteid:
- a) ühishuviprojektist mõjutatud sidusrühmi, sh asjakohaseid riigi, piirkonna ja kohaliku tasandi ametiasutusi, maaomanikke ja projekti lähiümbruses elavaid inimesi, üldsust ja nende ühendusi, organisatsioone või rühmi teavitatakse põhjalikult ning nendega peetakse põhjalikult nõu varajases etapis, kui üldsuse võimalikke muresid saab veel arvesse võtta, ning selgel ja läbipaistval viisil. Asjakohasel juhul toetab pädev asutus aktiivselt projektiarendaja tegevust;
 - b) pädevad asutused tagavad, et ühishuviprojektidega seotud avalikud konsultatsioonid korraldatakse võimaluse korral koondatult, koos siseriikliku õiguse kohaselt juba nõutavate avalike konsultatsioonidega. Igas avalikus konsultatsioonis käsitletakse kõiki teatava menetlusetapiga seotud küsimusi ja ühte teatava menetlusetapiga seotud küsimust ei käsitleta rohkem kui ühes avalikus konsultatsioonis; üks avalik konsultatsioon võib siiski toimuda rohkem kui ühes geograafilises asukohas. Avaliku konsultatsiooni küsimused märgitakse selle teates selgelt ära;

- c) märkused ja vastuväited on lubatud üksnes avaliku arutelu algusest kuni selle lõppemise tähtpäevani.
- (4) Üldsuse osalemise kontseptsioon sisaldab vähemalt teavet järgmise kohta:
- a) asjaomased sidusrühmad, kelle poole pöördutakse;
 - b) kavandatavad meetmed, sealhulgas erikoosolekute kavandatavad üldised toimumiskohad ja kuupäevad;
 - c) ajakava;
 - d) vastavate ülesannete täitmiseks ette nähtud inimressursid.
- (5) Enne taotlusedokumentide esitamist korraldatava avaliku konsultatsiooniga seoses teevad asjakohased osalised vähemalt järgmist:
- a) avaldavad kuni 15-leheküljelise teabelehe, milles esitavad selgelt ja lühidalt ülevaate projekti kirjeldusest, eesmärgist ja arendusetappide esialgsest ajakavast ning andmed riikliku võrguarenduskava ja võimalike alternatiivtrasside, võimalike mõjude liikide ja karakteristikute (sh piiriülene või riikidevaheline laad) ning võimalike negatiivse mõju leevendamise meetmete kohta ning mis avaldatakse enne konsultatsiooni alustamist. Teabelehes esitatakse ka artikli 9 lõikes 7 osutatud ühishuviprojekti veebisaidi, artiklis 22 [] osutatud läbipaistvusplatvormi ja punktis 1 osutatud loamenetluse käsiraamatu veebiaadressid;
 - b) avaldavad teavet konsulteerimise kohta artikli 9 lõikes 7 osutatud ühishuviprojekti veebisaidil, kohalike haldusasutuste büroode teadetetahvlitel ja vähemalt **ühes** [] kohalikus meediakanalis;
 - c) kutsuvad kirjalikult **või elektroonilisel teel** kõik asjaomased mõjutatud sidusrühmad, ühendused, organisatsioonid ja rühmad erikoosolekutele, mille käigus arutatakse mureküsimusi;

- (6) artikli 9 lõikes 7 osutatud projekti veebisaidil avaldatakse vähemalt järgmine teave:
- a) projekti veebisaidi viimase ajakohastamise kuupäev;
 - b) projekti sisu tõlked kõikide nende liikmesriikide keeltesse, mida projekt puudutab või millele projektil on märkimisväärne piiriülene mõju vastavalt IV lisa punktile 1;
 - c) punktis 5 osutatud teabeleht, mida on ajakohastatud projekti uusimate andmetega;
 - d) üldarusaadav ja korrapäraselt ajakohastatav kokkuvõte projekti hetkeseisust, sealhulgas geograafiline teave, kusjuures ajakohastamisel on eelmistesse versioonidesse tehtud muudatused selgelt märgitud;
 - e) artikli 5 lõikes 1 sätestatud rakenduskava, mida on ajakohastatud projekti uusimate andmetega;
 - f) rahalised vahendid, mille liit on projekti jaoks eraldanud ja välja maksnud;
 - g) projekti ja avalike arutelude ajakava, milles on selgelt märgitud avalike konsulteerimiste ja kuulamiste kuupäevad ja toimumiskohad ning kuulamiste kavandatud teemadering;
 - h) kontaktandmed lisateabe või -dokumentide saamiseks;
 - i) kontaktandmed avalike arutelude käigus märkuste ja vastuväidete esitamiseks.
-